

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Nikola Frýdlová

Změna jména a příjmení s důrazem na registrované partnerství

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Změna jména a příjmení s důrazem na registrované partnerství vypracovala samostatně, a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 116 036 znaků včetně mezer.

V Olomouci dne 30. března 2022

.....

Nikola Frýdlová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Monice Horákové za odborné vedení a užitečné rady, které mi pomohly při vypracování této práce. Rovněž bych chtěla poděkovat úředníkům z matričních úřadů, kteří mi poskytli důležitá data ke zpracování mé diplomové práce. Velké poděkování patří také celé mé trpělivé rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Obsah:

Obsah:.....	4
Úvod	6
1. Registrované partnerství.....	8
2. Jméno	13
2.1. Určení jména dítěti.....	14
2.2. Volba a užívání více jmen	17
2.3. Užívání české podoby cizojazyčného jména	18
3. Příjmení	20
3.1. Příjmení narozeného dítěte	20
3.2. Užívání více příjmení.....	21
3.3. Příjmení žen	22
3.4. Příjmení žen ve tvaru, které není v souladu s pravidly českého jazyka.....	23
4. Změna jména a příjmení.....	25
4.1. Žádost o povolení změny	25
4.2. Změna jména.....	28
4.2.1. Změna u nezletilého dítěte.....	28
4.2.2. Změna u nezletilého dítěte ve věku 15 až 18 let.....	30
4.2.3. Změna u zletilé osoby	30
4.3. Změna příjmení	31
4.3.1. Změna příjmení při trvání manželství	31
4.3.2. Změna příjmení osob zletilých, rozvedených či ovdovělých	32
4.3.3. Změna příjmení u nezletilého.....	33
4.3.4. Změna příjmení u dítěte ve věku 15 až 18 let	34
4.4. Změna jména a příjmení u osoby, která podstupuje či podstoupila změnu pohlaví ..	35
4.5. Příjmení partnerů dle zákona o registrovaném partnerství	36
5. Judikatura a de lege ferenda	39
5.1. Judikatura ohledně změny příjmení u registrovaného partnerství	39
5.2. Judikatura ohledně registrovaného partnerství	43
5.3. Zákon o registrovaném partnerství de lege ferenda.....	45
6. Případy z matričních úřadů	48
Závěr.....	53
Seznam použitých zdrojů.....	55
Shrnutí	58

Klíčová slova	59
Přílohy	60

Úvod

Pro mou diplomovou práci jsem za téma vybrala *Změnu jména a příjmení s důrazem na registrované partnerství*. Ke zvolení tohoto tématu mě vedlo hned několik důvodů. Jedním aspektem byl ten fakt, že jméno a příjmení bezesporu patří k nejdůležitějším identifikačním znakům každé fyzické osoby. Všem lidem je právo na jméno přiznáno od narození až do doby jejich smrti. Fakt, že každý z nás má jméno a příjmení, považujeme za samozřejmost. Stát má na jejich právní regulaci zcela oprávněný zájem, spadají pod činnost na úseku jména a příjmení, kterou vykonává státní správa.

Navíc se v dnešní době častěji setkáváme s tím, že lidé nejsou se svým jménem spokojeni nebo se jen tak chtějí přejmenovat, případně změnu příjmení řeší v důsledku rozvodu, kdy s dotyčným člověkem nechtějí být po zbytek života spojováni. Nicméně problém spatřuji v současné době při uzavírání registrovaného partnerství. Mnozí ani netuší, že u registrovaného partnerství nedochází k automatické změně příjmení jako je tomu u uzavření manželství, neboť tyto dva instituty považují za totožné. Toto téma je tudíž stále aktuální otázkou, nikdy nevíme, kdy tohoto institutu budeme chtít využít my sami.

Hlavním cílem mojí diplomové práce proto bude přiblížit jednotlivé postupy spojené se změnou jména či příjmení i s ohledem na uzavření registrovaného partnerství a podat ucelený pohled na jejich současnou zákonnou úpravu. Svoji diplomovou práci bych chtěla zjednodušit orientaci jedince v této problematice. Dále chci zhodnotit stávající zákonnou úpravu zákona o registrovaném partnerství, zda je dostatečně efektivní a případně poukázat na její nedostatky a navrhnout vhodná řešení. Či zda by problém se změnou příjmení u homosexuálních svazků nemohlo vyřešit uzákonění stejnopohlavního manželství.

Pro přehlednost je diplomová práce členěna do šesti kapitol, které obsahují příslušné podkapitoly a odstavce. V úvodní kapitole vymezují pojem registrovaného partnerství. V následujících dvou kapitolách je rozebrána teorie ohledně institutu jména a příjmení. Čtvrtá kapitola je zaměřena na postupy změn jména a příjmení. Přiblížím, co by měla daná žádost o povolení změny obsahovat a jaké podmínky musí být splněny u jednotlivých druhů žádostí (např. změna jména u nezletilé osoby, změna příjmení při manželství atd.). Rovněž se podíváme i na zajímavější okruhy, kterými jsou změna jména a příjmení osoby, jež podstupuje změnu pohlaví; příjmení partnerů dle zákona o registrovaném partnerství. Stěžejní částí práce je problém ve změně příjmení u registrovaného partnerství. Uvedu i správní poplatky, které ztěžují změnu příjmení u partnerů. Do budoucna se uvažuje o novele zákona o matrikách, která by mohla zase o kousek pomoci partnerům po uzavření registrovaného partnerství.

V předposlední kapitole mé diplomové práce budu využívat dosavadní judikaturu případu, který se projednával v České republice a týkal se potíží s užíváním příjmení registrované partnerky v běžném životě při pobytu v zahraničí. Rovněž poukážu na pár judikátů, které přibližují problémy registrovaného partnerství. V poslední části jsem měla k dispozici konkrétní rozhodnutí žádosti o povolení příjmení po uzavření partnerství z matriky v Olomouci a statistiky využívání institutu změny jména a příjmení z matričních úřadů ve Zlínském a Olomouckém kraji.

Během sepsání mé práce jsem vycházela z právních předpisů, a to zejména zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, z literatury se jednalo o publikaci s názvem Zákon o matrikách s komentářem od Václava Henycha a dále Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství napsaný JUDr. Milanou Hrušákovou, Ph.D., LL.M. Čerpala jsem mimo jiné z rozsudku Krajského soudu v Brně, nálezu Ústavního soudu České republiky, rozsudku Nejvyššího správního soudu a rovněž i z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Pro lepší seznámení s aktuální úpravou jména a příjmení či registrovaného partnerství a pro vymezení podstatných pojmů důležitých pro zpracování diplomové práce využívám metodu deskriptivní. Používám i metodu analytickou. Analyzuji zákonná ustanovení upravující změnu jména a příjmení při registrovaném partnerství. Ke sběru informací z matričních úřadů ve Zlínském a Olomouckém kraji byla využita metoda dotazování, kdy bylo těmto subjektům prostřednictvím elektronické pošty položeno několik otázek k zodpovězení.

Diplomová práce byla sepsána ke stavu právní úpravy ke dni 23. března 2022.

1. Registrované partnerství

V České republice je institut registrovaného partnerství užíván od roku 2006, kdy se v tomto roce stal účinným zákon o registrovaném partnerství, tj. zákon č. 115/2006 Sb. Zákon přijala Poslanecká sněmovna v březnu roku 2006. Poslanci tehdy těsně přehlasovali veto prezidenta Václava Klause. Před přijetím tohoto zákona probíhalo nespočet diskuzí. Hodně lidí mělo k přijetí zákona o registrovaném partnerství odlišné stanovisko než poslanci, kteří tento zákon navrhovali, byla nimi strana ČSSD v čele s tehdejším premiérem Jiřím Paroubkem a podpora byla taktéž ze strany komunistů. Většina odlišných stanovisek poslanců ODS či lidovců se týkala především toho, že si tímto schválením zákona homosexualita zajistí v našem státě větší prestiž. Nicméně se objevovaly i názory, že homosexuální páry nemusí svůj svazek stvrzovat registrací, neboť ani ostatní svazky krom manželství nejsou legitimně zakotveny, neboť homosexuální páry byly některými odpůrci přirovnávány k cizoložství, polyamorii, atd. Většina odborníků tehdy zastávala názor, že manželství je spojení muže a ženy a má sloužit k založení rodiny, a proto nemá být tento institut přirovnávám k registrovanému partnerství, jelikož u něj není účel setrvání dostatečně odůvodněn. Neboť je Česká republika z převážné části tvořena křesťany, nemůžeme se těmito názorům divit. K zavedení registrovaného partnerství nepřispíval ani ten fakt, že homosexualita byla dříve považována za duševní poruchu. Toto označení nalezneme i v odborných publikacích zhruba od konce 19. století. Od roku 1973 přestala být homosexualita v Americe označována za nemoc. Tato nová vlna v toleranci a chápání osob s homosexuální orientací začala v Americe a velmi rychle se rozšířila i do Evropy. Světová zdravotnická organizace vyškrtla oficiálně dne 17. května 1990 homosexualitu ze seznamu duševních poruch.¹

I přesto, že byla homosexualita dlouho vnímána jako sexuální deviace či nemoc, u nás byla ze seznamu nemocí vyškrtuta až po Sametové revoluci v roce 1993, tudíž až o 20 let později než na Americkém kontinentu. V současné době je homosexualita vnímána jako vrozená odlišnost, která se v jedinci utváří již v průběhu dětství a finální podobu získává v dospělosti. Jedná se o vztah dvou lidí stejného pohlaví. Ve většině diskuzích je registrované partnerství spojováno s otázkou adopce dětí, na což majorita naší společnosti zaujímá převážně negativní postoj.

---

¹ SMEJKAL, Petr. Výročí: 17. května 1990 byla ze seznamu duševních poruch vyškrtuta homosexualita [online]. ZOOMmagazin.cz, 17.5.2021 [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <https://zoommagazin.iprima.cz/vyroci/homosexualita-neni-nemoc>

Dle zákona o registrovaném partnerství „*Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem.*“² Oproti tomu zákon č. 89/2012, občanský zákoník v ustanovení § 655 uvádí definici manželství: „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon.*“³ I přes shodné pojetí definic obou zákonů, je důležité zmínit tu podstatnější část, tedy ustanovení § 655 věta druhá, které uvádí samotný účel manželství: „*Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.*“⁴ Z tohoto pohledu není adekvátní oba právní instituty stavět jeden na úroveň toho druhého. „*Zatímco v zákoně o rodině je v definici manželství hned v druhém odstavci uvedeno, o co v něm jde, jaký je jeho účel, tak zákon o registrovaném partnerství se uvedením jakéhokoliv účelu vyhýbá, ačkoliv by jistě mohl stanovit účel jiný, než výchovu dětí. Například vytvoření prostředí blízkého rodinnému či solidaritu.*“⁵

Mezi manželstvím a registrovaným partnerstvím v současné době panuje mnoho rozdílů. V níže uvedené tabulce jsou přehledně tyto rozdíly zapsány.

Manželství	Registrované partnerství
Symbolické rozdíly	
„Manželé“	„Registrovaní partneři“
Manželství je základním kamenem rodinného práva <i>(§ 3 občanského zákoníku)</i>	Registrované partnerství je administrativním úkonem <i>(§ 2 zákona o registrovaném partnerství)</i>
Snoubenci se mohou vzít na téměř jakékoli matrice <i>(§ 664 občanského zákoníku)</i>	Registrovaní partneři jen na 14 určených úřadech <i>(§ 3 zákona matrikách, jménu a příjmení, § 1 a Příloha č. 4 vyhlášky Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení)</i>
Dva svědci <i>(§ 656 občanského zákoníku)</i>	Beze svědků <i>(v zákoně není upraveno)</i>

² § 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění pozdějších předpisů.

³ § 655 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 655 věta první zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵ KLAUS, Václav. *Registrace partnerství: Pokrok nebo nezodpovědné riziko?* Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, str. 40.

Prohlášení činí před starost(k)ou, místostarost(k)ou nebo pověřeným/nou členem/kou zastupitelstva <i>(§ 11a zákona o matrikách, jménu a příjmení)</i>	Pouze před matrikářem/matrikářkou <i>(§ 13a zákona o matrikách, jménu a příjmení)</i>
Manželstvím získávají manželé příbuzné, jejichž vztah zákon uznává <i>(§ 22 a § 774 a další občanského zákoníku)</i>	Zákon např. švagry a švagrové registrovaných partnerů neuznává <i>(v zákoně není upraveno)</i>
Prakticky	
Pracovní volno 2 dny na svatbu <i>(Příloha nařízení vlády, kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci)</i>	Není <i>(v zákoně není upraveno)</i>
Automaticky vzniká společné jmění manželů. Jeho existence zlehčuje život manželů, kteří si nemusí ke všemu udělovat plnou moc. Také znamená, že na manžela může při dědění připadnout větší podíl než na registrovaného partnera. Dále je společné jmění výhodnější z hlediska daní <i>(zejm. § 708 a n., § 1592 a n. občanského zákoníku, dále např. § 4 zákona o daních z příjmů)</i>	Nevzniká, partneři jsou jen podíloví spoluvlastníci. Není žádná úprava vypořádání majetku v případě rozpadu vztahu <i>(v zákoně není upraveno)</i>
Při uzavření sňatku si snoubenci mohou určit, jaké společné příjmení budou používat <i>(§ 660 a n. občanského zákoníku)</i>	Nelze, je třeba žádat dodatečně po registraci <i>(v zákoně není upraveno)</i>
Manželé mají nárok na vdovský a vdovecký důchod <i>(§ 49 a n. zákona o důchodovém pojištění)</i>	Nemají <i>(v zákoně není upraveno)</i>
Po úmrtí manžela přechází na manžela nárok na různé dávky (důchod, nemocenské atd.) <i>(§ 51 zákona o nemocenském pojištění)</i>	Nepřechází <i>(v zákoně není upraveno)</i>
Ve vztahu k dětem	

Manžel může při-osvojit dítě druhého manžela (například z předchozího vztahu) (§ 800, § 832 občanského zákoníku)	Nelze (§ 13 zákona o registrovaném partnerství)
Manželé mohou společně osvojit dítě z ústavu (§ 800, § 832 občanského zákoníku)	Nelze (§ 13 zákona o registrovaném partnerství)
Manželé mohou být společnými pěstouny (§ 964 občanského zákoníku)	Nelze
Podmínkou rozvodu je úprava vztahů k dětem (§ 906 a n. občanského zákoníku)	Není upraveno. Partner, který není biologickým rodičem, nemá automaticky možnost děti dále vidat a nemá ani povinnost platit výživné (v zákoně není upraveno)
Zůstavitelovi děti jsou jeho zákonnými dědici a zároveň neopominutelnými dědici. (§ 1633, § 1635 a § 1643 občanského zákoníku)	Děti nemají ze zákona možnost dědit po tom z partnerů, který je sice vychovává, ale není jejich právem uznaným rodičem.
Děti mají nárok na sirotčí důchod po svém rodiči (§ 52 a n. zákona o důchodovém pojištění)	Děti tento nárok nemají ve vztahu k partnerovi, který není biologickým rodičem (v zákoně není upraveno)

zdroj: webová stránka Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky⁶

„Podle současné legislativní úpravy si homosexuální páry, které vstoupily do registrovaného partnerství, dítě nesmí osvojit. Je to paradoxní stav. V současnosti platí, že když neuzavřete registrované partnerství, tak dítě adoptovat můžete, stejně jako jakýkoliv jiný občan. A to dokonce i tehdy, když žijete v jedné domácnosti s partnerem stejného pohlaví. Ale jakmile uzavřete registrované partnerství, zákon vám adopci dítěte neumožňuje.“⁷ Lidé se k adopci homosexuálními páry staví negativně hlavně z toho důvodu, že je psychology dokázáno, že dítě přebírá od svých rodičů vzorce chování a ty pak uplatňuje ve svém budoucím životě. Lidé mají proto předsudky, že rodiče stejného pohlaví nemohou být rovnocennými rodiči jako partneři opačného pohlaví a že dítě vyrůstající v takovéto rodině může mít problém při hledání životního partnera nebo s navazováním vztahů s ostatními lidmi vůbec. Neboť dítě vyrůstající od malička

⁶ Sněmovní tisk 201/0 k návrhu novely občanského zákoníku včetně důvodové zprávy [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 28. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>

⁷ KEMÉNYOVÁ, Zuzana. *Kocáb chce registrovaným povolit adopci* [online]. Hospodářské noviny, 29.1.2010 [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/aktuality/archiv-aktualit.html>

u homosexuálů nezná spojení rodiny, jakou má většina lidí zažitých a to v roli matky jedince ženského pohlaví a v roli otce muže.

Dokud se nezmění názor společnosti na výchovu dětí registrovanými páry, bude velmi obtížné tuto problematiku upravit právním předpisem.

Já osobně zastávám názor, že zákon o registrovaném partnerství byl v naší společnosti převážně přijat kladně. Současná společnost je více otevřená k tématu partnerství než v dřívějších dobách a je tudíž schopna homosexualitu přijmout jako zcela přirozený jev, nicméně stále mezi námi existují i výjimky. Dle mého, je jen otázkou následujících několika let, kdy bude společnost schopna přijmout i možnost adopce dětí mezi homosexuálními páry.

2. Jméno

V rámci této kapitoly se zaměřím na pojem „jméno“, především zde uvedu správný postup při výběru jména dítěti, zda je umožněno v České republice zvolit více křestních jmen, či zda zápis jména na matričním úřadě podléhá určitým podmínkám.

Občanský zákoník pojem jméno definuje následovně: *„Jméno člověka je jeho osobní jméno a příjmení, popřípadě jeho další jména a rodné příjmení, která mu podle zákona náležejí. Každý člověk má právo užívat své jméno v právním styku, stejně jako právo na ochranu svého jména a na úctu k němu.“*⁸

Dle mého názoru jméno patří k jednomu z nejdůležitějších identifikačních znaků člověka hned po jeho rodném čísle, které je unikátní pro každého jedince. Jméno provází fyzické osoby po celou dobu jejich existence, od narození až do smrti. Svým jménem se prokazujeme v každodenním životě i při styku na úřadech k vyřízení různých záležitostí. Naše křestní (rodné) jméno slouží k popisu, individualizaci, charakteristice a vytyčení vlastností. Proto nám rodiče vybírají křestní jména svědomitě a po zdlouhavých úvahách, zda toto jméno bude tím vhodným.

Z historického hlediska se nejprve pojmenovávali jen dospělí lidé, a to především urození, tj. šlechta, vládcové a vojevůdci. Zpočátku převládala jednojmennost, později v závislosti na různých historických, kulturních a společenských podmínkách se začala objevovat dvoujmennost či vícejmennost.⁹ Také z delších jmen začaly vznikat kratší, aby bylo oslovení zjednodušeno. V dřívějších dobách bylo taktéž dovoleno užívat šlechtické tituly a řády před svými křestními jmény (např. kníže, hraběnka). Nicméně krátce po vzniku Československé republiky vyšel v účinnost zákon č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly, kterým bylo zrušeno šlechtictví a všechna práva z něj plynoucí. Bývalým šlechticům bylo zakázáno užívat svá rodná jména s přídomkem nebo dodatkem vyznačujícím šlechtictví. V platnosti zůstávají takové tituly, na které lze splněním předepsaných podmínek nabýt právní nárok (titul inženýrský, doktorský, čestné doktoráty atd.).¹⁰ Ustanovení § 1 tohoto zákona je stále platné a účinné.¹¹

Obsahem práva na jméno je výlučné právo subjektu užívat jména a bránit tomu, aby kdokoli jiný tohoto jména neoprávněně užíval.¹² Rovněž obsahuje možnost dovolání se obrany

---

⁸ § 77 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 4.vydání. Praha: Academia, 2006, str. 11.

¹⁰ § 1 zákona č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ MIKULE, Vladimír. *Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné úpravy. Správní právo*, 2003, č. 5-6, str. 262.

¹² KODRIKOVÁ, Zuzana. *Jméno jako identifikační znak fyzických osob II. Právo a rodina*, 2004, č. 12, str. 20.

před neoprávněnými zásahy do osobnostního práva, upuštění od neoprávněného zásahu, odstranění následků těchto zásahů a poskytnutí patřičného zadostiučinění. Důležitým zákonem v oblasti ochrany jména je zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, který je v souladu s právem Evropské unie a naplňuje práva každého na ochranu soukromí, upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů¹³, mezi něž jméno, případně jména a příjmení patří.

Jelikož jméno a příjmení náleží k základním identifikačním znaků každé fyzické osoby, zapisují se do informačního systému evidence obyvatel patřícího mezi čtyři základní registry. Systém je upraven zákonem č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných čísel a o změně některých zákonů a také v základních registrech, upravených zákonem č. 111/2009 Sb., o základních registrech. Rovněž se tyto osobní údaje zapisují i do dalších informačních systémů, které mají úlohu nikoliv jen ve veřejné správě, ale i u Policie České republiky či soudů.

2.1. Určení jména dítěti

Dítěti je jméno určeno ihned po narození, rodiče nesou plnou zodpovědnost za výběr jména pro svého potomka. Jedná se o nelehký úkol, neboť vybírají malému človíčkovi jméno na celý jeho život a nemají ponětí o tom, jestli se mu toto jméno bude líbit například v adolescentním věku či jeho dospělosti. Není novodobou záležitostí, že jsou rodiče při výběru jména usměřňováni a to hlavně zákonem o matrikách, který v § 62 omezuje volbu jména zákonnými limity. Do matriční knihy nelze zapsat jména:

- zkomolená,
- zdrobnělá, s výjimkou zdrobnělých jmen uznávaných jako jména samostatná (např. Eliška, František),
- domácká,
- fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak, nicméně český jazyk zná i jména tzv. obourodá, jejichž tvar je stejný v mužské i ženské podobě (např. Nikola, René),
- matriční úřad dále nezapíše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče (za stejná jména se považují i cizojazyčné podoby).¹⁴

---

¹³ § 1 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ § 62 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Může tedy nastat situace, že všichni jedinci v rodině ponese stejné jméno, pokud mají žijící sourozenci pouze jednoho společného rodiče. Jestliže nastanou pochybnosti o existenci jména nebo jeho správné podobě, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem.¹⁵ Mezi nejvýznamnější znalkyně v oboru jmen patří PhDr. Miloslava Knappová, CSc., která se dané problematice věnuje a vydává pomůcky k volbě jmen pro budoucí rodiče. Avšak o znalecký doklad lze požádat i od vědeckých institucí např. Akademie věd České republiky nebo Ústavu pro jazyk český, nebo jiného specializovaného pracoviště zabývajícího se českým jazykem či užíváním jmen.¹⁶

Rodiče si pro své dítě nemůžou vytvořit nové unikátní jméno, jména se volí ze seznamu doložených, existujících jmen a do matiční knihy se uvádí jejich spisovné, základní podoby. Tyto systémy se s modernizací společnosti aktualizují, tudíž se tyto seznamy rozšiřují o nová jména. K obohacování repertoáru užívaných jmen dochází:

- přehodnocováním – původně domácká jména, která již ztratila své citové zabarvení,
- oživováním – jména zastaralá, dříve užívaná (např. Háta, Zdislava),
- přitvářením dosud neexistujících ženských podob jmen k mužským,
- přejímáním jmen z cizích jazyků – jména putují z jazyka do jazyka.¹⁷

K volbě jména je možné přistupovat z nejrůznějších hledisek. Vyjmenuji jen pár nejobvyklejších. Při volbě jména se mohou uplatňovat rodinné zvyklosti. V některých rodinách se jména udržují z pokolení na pokolení. Narodí-li se kluk, bude mít jméno po tátovi, bude-li to naopak holka, zdědí jméno po mamince. Ne vždy se volí totožné jméno, může se jednat o jméno příbuzné. Některé rodiny si zakládají na tom, že každý člen bude mít originální jméno. Na druhou stranu se v některých rodinách drží tradice, kdy jména dětem dávají postupně dle písmen abecedy. Také se u nás často vyskytují případy, kdy rodiče chtějí, aby potomek měl iniciály se stejnými písmeny (např. Kateřina Kinská). Lze říci, že vliv různých rodinných zvyklostí a tradic je v současné době stále rozšířený, i když se nevyskytuje v takové míře jako dříve. Nicméně v poslední době vystupují daleko více do popředí jazykové vlivy. Důraz je kladen na to, aby jméno mělo český charakter. Ovšem někteří rodiče upřednostňují cizojazyčná jména, neboť své dítě chtějí odlišit od českého prostředí. Dalším důležitým aspektem je fakt, aby se jméno a příjmení vyslovovalo bez obtíží a bylo libozvučné. Krátké křestní jméno se volí

---

¹⁵ § 62 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ GRONWALDOVÁ WAGNEROVÁ, Petra, MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů*. Praha: ASPI, 2009, str. 9.

¹⁷ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 4.vydání. Praha: Academia, 2006, str. 40.

k delším příjmením a naopak. Rovněž je z praktického hlediska vhodnější zvolit jména bez velkého množství tvrdých souhlásek („r“, „ř“), aby s tím nemělo dítě při vyslovování problémy. Už v menší míře se objevuje ovlivnění dle prostředí, ve kterém rodina žije.

Jméno dítěte se do matriky zapisuje na základě souhlasného prohlášení rodičů. To znamená, že na jméně se musí shodnout oba dva rodiče. Toto prohlášení může být učiněno i u poskytovatele zdravotních služeb na předepsaném tiskopise.¹⁸ Nicméně i z tohoto pravidla existují výjimky a jméno lze zapsat i jen na základě prohlášení jednoho z rodičů, jestliže druhý z rodičů:

- není znám, k zápisu jména či jmen dojde na základě prohlášení matky,
- je pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti nebo došlo k pozastavení jeho výkonu rodičovské zodpovědnosti,
- je pravomocným rozhodnutím soudu zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena.¹⁹

Zákon o matrikách ustanovuje měsíční lhůtu pro určení jména dítěte od jeho narození. Nedohodnou-li se rodiče v určené lhůtě na jméně, nebo jméno dítěti vůbec neurčí či mu určí jméno, které nelze do knihy narození zapsat, matriční úřad jméno do knihy narození nezapíše a vyrozumí o tom soud.

Existují i případy, kdy se rodiče nedohodnou na jménu dítěte:

- rodiče chtějí dát dítěti jedno jméno, ale nedohodli se na něm, v tomto případě určí jméno soud - návrh na určení jména dítěte soudu může podat každý z rodičů,
- rodiče chtějí dát dítěti dvě jména, ale dohodnou se jen na jednom z nich – matriční úřad zapíše dítěti jméno, na kterém se rodiče dohodli, a druhé jméno zapíše na základě rozhodnutí soudu,
- rodiče se nedohodnou ani na počtu jmen ani na jménech.²⁰

Soud v řízení o určení jména dítěte bude postupovat dle zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Takovéto řízení je osvobozeno od soudního poplatku dle § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Účastníkem řízení bude nezletilé dítě, kterému bude ustanoven opatrovník z důvodu střetu zájmů rodičů a nezletilého dítěte. Zákon nedává soudcům žádná pravidla, pro které jméno se mají rozhodnout, musí tedy

---

¹⁸ § 18 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ § 18 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, str. 133 - 135.

vycházet z vlastního uvážení a dostupné judikatury. Pokud měli rodiče neshodu při výběru jména, soud se zpravidla přikloní k takovému, které navrhl rodič, který se o dítě převážně stará.²¹

2.2. Volba a užívání více jmen

Nešlo si nevšimnout nového trendu, kdy se setkáváme mnohem častěji s lidmi, kteří mají více křestních jmen. V současnosti je možností pro občana České republiky zapsání dvou křestních jmen, přičemž počet je taxativně omezen. Ostatní státy mají rovněž ustanoven maximální počet křestních jmen. Může tedy nastat situace, kdy se matce českého občanství a otci občanství francouzského narodí dítě ve Francii, kde lze zapsat tři křestní jména. Tamější úřady zaznamenají v matričních dokladech podle přání rodičů všechna tři (např. Anne Sabine Henriette). Nicméně rodný list dítěte vydaný v ČR zvláštní matrikou v Brně (zde se vyřizují matriční události, které se staly občanům České republiky v cizině) může obsahovat pouze dvě jména (např. Anne Sabine), záleží na rozhodnutí rodičů, která dvě jména z uvedených tři pro zápis vyberou. I když toto dítě, občan České republiky, získává i druhé státní příslušenství po jednom z rodičů, musí být jeho doklady platné v ČR vydávány dle zdejšího právního řádu. Pro volbu druhého jména platí stejné zákonné limity jako pro zápis prvního, které jsou uvedeny v zákoně o matrikách. Taktéž nelze zapsat na pozici druhého jména například přezdívku získanou v průběhu života, číslovku, pouze písmeno či zkratky.²²

Dvě užívaná křestní jména nesmí být stejná, jde i o případy, kdy by měl nositel zápisu jméno Jan John, neboť by došlo k porušení § 18 odst. 2 zákona o matrikách. Při volbě druhého jména se doporučuje zvolit jméno, které nebude obsahovat stejný základ (nedoporučuje se např. Jaroslav Jaromír). Není ani vyloučeno spojení jmen evropských s mimoevropskými. Tato praxe se běžně využívá u rodičovských dvojic, z nichž má jeden českou národnost a druhý pochází z odlišného prostředí. Po praktické stránce je vhodné dbát na to, aby obě jména nebyla příliš dlouhá, což by mohlo způsobovat problémy s výslovností ve spojení s delším příjmením.

I dospělý jedinec, který má v matriční knize zapsáno jen jedno jméno, může před matričním úřadem prohlásit, že bude užívat jména dvě. Stále platí stejné podmínky jako při výběru prvního jména. Toto prohlášení je možno učinit i u nezletilých, kde oprávnění k danému úkonu mají jeho zákonní zástupci. Pokud se bude jednat o nezletilého staršího 15ti let, je zapotřebí připojit k prohlášení jeho souhlas, bez něhož by ke zvolení druhého jména nedošlo. Prohlášení o volbě druhého jména lze učinit jen jednou a nelze je vzít zpět. Výběr jména by se

²¹ REDAKCE. Určení a změna jména a příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2009, č. 1, str. 20 – 22.

²² KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 4. vydání. Praha: Academia, 2006, str. 55 – 63.

měl proto činit až po dlouhé úvaze, abychom posléze ničeho nelitovali. Jsou-li fyzické osobě v matriční knize zapsána dvě jména, je povinností užívat obě v úředním styku.²³

V České republice nebylo užívání dvou jmen dlouho povoleno. V období od účinnosti patentu císaře Josefa II., o matrikách, v roce 1784 mohlo mít dítě v matriční knize zaznamenáno více jmen až do 31. prosince 1949. Nicméně v období od 1. ledna 1950, s nabytím účinností zákona č. 55/1950 Sb., o užívání a změně jména a příjmení, do 30. června 2001 mohlo být opět zapsáno pouze jedno jméno. Avšak při vydávání matričních dokladů ze zápisů učiněných do 31. prosince 1949 se vždy uvádělo jen jedno jméno.²⁴ Současná právní úprava umožňuje volbu a užívání dvou jmen s účinností od 1. července 2001, zákonem o matrikách.

Jsou-li v matriční knize ke dni 31. prosince 1949 fyzické osobě zapsána dvě jména, je možné před matričním úřadem prohlásit, že bude tato jména užívat. Pokud je v matriční knize zaznamenáno více než dvě jména, může osoba před matričním úřadem učinit prohlášení, které jméno z těchto zapsaných jmen bude užívat jako druhé. Takové vyjádření lze provést pouze jednou a nelze ho vzít zpět.²⁵

Prohlášení se uskutečňuje před matričním úřadem příslušným dle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo matričním úřadem, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Pokud v knize narození není jméno, kterého se prohlášení týká, uvedeno, postoupí matriční úřad toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno.²⁶

2.3. Užívání české podoby cizojazyčného jména

Ze zákona o matrikách vyplývá, že do matriční knihy je možné zapsat i takové jméno, které je v jiném než českém jazyce, tzv. cizojazyčná podoba jména. Jedná se například o cizí obdoby českého jména Jiří, tj. anglická podoba George, španělský Jorge atd. Tyto různé podoby je možno bez problémů zapsat do matričního listu. Nicméně se může jednat i o jazykově ověřenou základní podobu cizího jména, která nemá v českém jazyce obdoby. Takové situace se budou zejména vyskytovat u jmen z orientálních zemí.

Při zápisu cizojazyčného jména ve spisovné podobě do matriční knihy lze na základě ustanovení § 63 odst. 1 zákona o matrikách umožnit fyzické osobě užívání tohoto jména v české

---

²³ § 62 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, str. 296.

²⁵ § 86 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ § 86 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

podobě, neboť tento úkon nevyžaduje předchozí povolení, postačí pouhý projev vůle oprávněné osoby. V tomto případě se jedná o oznámení skutečnosti občana České republiky příslušnému matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno, že bude užívat českou podobu jména cizojazyčného původu. Vždy se musí dodržet obecné zásady pro volbu jména dle zákona o matrikách. Vzniknou-li pochybnosti, zda jde o českou podobu jména, je po oznamovateli požadováno, aby předložil znalecký posudek. Takové oznámení lze učinit pouze jednou a není zde dána možnost jeho zpětvzetí.

Jelikož zákon o matrikách nestanovuje formální náležitosti oznámení, je potřeba vycházet z obecné úpravy obsažené ve správním řádu a to z konkrétního ustanovení § 37. Na základě toho musí být u daného oznámení splněny požadavky formy (ústně, písemně, v elektronické podobě), zřejmosti, uvedení osoby provádějící oznámení, jaké věci se oznámení týká a co se navrhuje, v neposlední řadě musí být adresováno správnému matričnímu úřadu. Oznámení se posuzuje dle svého skutečného obsahu, tudíž nevádí, že dané ustanovení je nazváno podáním.²⁷

Nicméně po změně podoby jména oznamovateli vystupuje na povrch otázka, zda je nutností vystavit nový rodný list. V zákoně o matrikách nenajdeme jasnou odpověď. V ustanovení § 58 odst. 1, 2 zákona o matrikách je uvedeno, že pokud jsou na matričním dokladu (mezi ně patří i rodný list) uvedeny chybně údaje (o jménu, příjmení, datumu narození, atd.), musí matriční úřad vydat nový matriční doklad. Avšak jméno uvedené v matričním dokladu v cizojazyčném tvaru nemůžeme považovat za chybně zapsané jméno. V tomto případě může matriční úřad využít dva možné přístupy. Buď se na rodný list dopíše poznámka, že bylo učiněno oznámení o užívání české podoby jména cizojazyčného původu, nebo se oznamovateli vystaví nový rodný list.²⁸

---

²⁷ § 37 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, str. 231 - 232.

3. Příjmení

Od 8. a 9. století našeho letopočtu panovala ve všech zemích jednojmennost, což znamená, že lidé byli pojmenováni, navzájem od sebe odlišováni, pouze jedním osobním jménem. Nicméně s růstem obyvatelstva se postupně ukázalo, že jedno jméno je k identifikaci nedostatečné. Proto se k rozlišování začalo využívat obměny jména. Sloužila k tomu různá označení, využívalo se tělesných vlastností jedince (Velký, Starý, Malý), profesí (Rybář, Řezbář), domovních znamení (dům U tří jelenů – z toho příjmení Jelen). Toto je jen výčet některých aspektů, dle kterých se občané snažili od ostatních odlišit. Pomohlo to k vytvoření příjmi, jež se od našeho současného příjmení odlišovalo svou neustáleností a proměnlivostí. V českých zemích díky těmto způsobům vznikla dvoujmennost, základem bylo jméno osobní (křestní) a připojované přízvisko nebo příjmi. O mnoho let později se vyvinulo dědičné jméno rodové či rodinné, pro které se přijal termín příjmení (stojí „při jméně“). Jednalo se o dlouhodobý proces ustálení příjmení. Tak jak tomu bylo u určování osobních jmen, tak i příjmení se na našem území nejprve ve 14. století začalo objevovat u šlechty a měšťanů. Postupně v 17. století se dědičná příjmení začala ustanovovat na venkově a nejpozději, tj. koncem 18. století, ve vrstvě dělnické. Proces ustalování příjmení byl završen patentem císaře Josefa II. z 1. 11. 1780, kdy se zavedly první matriky a tím pádem i zápis již zmiňovaného příjmení. V tomto období získali příjmení i bezzemci a čeledí.²⁹ Již v této době byla možnost opravy a změny jména a příjmení v matrice, kterou upravoval dekret dvorské kanceláře z roku 1826. Nejednalo se o stejný proces změny, jak ji známe nyní. Při opravě bylo totiž rozhodující, jakou podobu příjmení užívali žadatelovi předci, pro jeho změnu se pojily společenské důvody, zejména zda měl nositel z jeho užívání nějakou újmu. Od 18. století se příjmení stalo identifikačním znakem prvořadě důležitosti.³⁰

3.1. Příjmení narozeného dítěte

Jelikož je příjmení jedním z nejdůležitějších identifikačních znaků, jsou možnosti jeho určení a následné změny podrobně upraveny.³¹ Právní úpravu týkající se určení příjmení dítěte nalezneme v občanském zákoníku a v zákoně o matrikách.

---

²⁹ MOLDANOVÁ, Dobrava. *Naše příjmení*. 4. vydání. Praha: Agentura Pankrác, 2015, str. 8-9.

³⁰ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: Vladimír TAX AZ KORT, 2002, str. 3 – 10.

³¹ MACHÁČKOVÁ, Lenka. Pravidla pro určení i změnu příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2002, č. 1, str. 8.

Příjmení narozeného dítěte za trvání manželství bývá určeno ještě před narozením dle prohlášení snoubenců.³² Při uzavření manželství dochází k určení příjmení pro všechny společné děti. Pokud tedy rodiče mají společné příjmení, budou ho mít i jejich děti. Mají-li příjmení odlišná, budou mít děti příjmení jednoho z nich na základě dohody uzavřené při uzavření manželství. Jestliže se dítě narodí rodičům, kteří neuzavřeli manželství a užívají různá příjmení, bude určeno dle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů nebo podle pravomocného rozsudku o určení otcovství.³³ Mohlo by se zdát, že s řízením o určení otcovství je spojeno rozhodnutí o příjmení dítěte. Není tomu tak, neboť s určením příjmení dítěte při rozhodování soudu o určení otcovství není v občanském zákoně ani v zákoně o zvláštních řízeních soudních zmínka.³⁴ Z toho tedy vyplývá, že je možnost dohody rodičů o určení příjmení. Tuto dohodu lze učinit po narození dítěte, ale i před jeho narozením, dochází-li k určení otcovství k nenarozenému dítěti.

Pro případ, že dítě není občanem České republiky a rodiče nemají české občanství, k zápisu příjmení dojde podle dohody rodičů. Je-li dítěti více než 15 let, je zapotřebí k dohodě o určení příjmení připojit souhlas tohoto dítěte. Tuto dohodu nelze posléze změnit.

Pokud se rodiče nejsou schopni dohodnout o příjmení dítěte, matriční úřad příjmení dítěte do knihy narození nezapíše a oznámí tuto událost soudu.

Jde-li o dítě narozené mimo manželství a otec dítěte není znám, do knihy narození se zapíše příjmení matky, které má v narození dítěte.³⁵ Jestliže dojde k úspěšnému popření otcovství, dítě bude mít zapsáno příjmení matky.

Příjmení se společně s křestním jménem zapisuje do knihy narození.

3.2. Užívání více příjmení

Případy, kdy občan České republiky může užívat více příjmení, jsou taxativně vymezeny v zákoně o matrikách:

- jestliže k nabytí více příjmení došlo dle dříve platných předpisů a je zde oprávnění užívat je podle tohoto zákona,

---

³² § 661 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 779 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 152.

³⁵ § 19 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- jestliže při uzavírání manželství souhlasně prohlásí, že přijetí druhého snoubence, který užívá více příjmení, bude jejich společné příjmení,³⁶
- prohlásí-li při uzavírání manželství, že spolu se společným příjmením bude užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí,³⁷
- jde-li o příjmení dítěte v případě, že jeho rodiče jsou oprávněni užívat více příjmení,
- nabude-li je v souvislosti s osvojením.³⁸

Výše zmíněné podmínky je povinen dodržovat každý jedinec českého občanství. Na občany cizích států se tyto právní předpisy nevztahují. Jestliže se v České republice narodí dítě, které je výhradně cizím státním občanem, lze mu zapsat víceslovné příjmení podle cizích zvyklostí. Byť zákon tuto možnost nezmiňuje výslovně jako v případě jmen, lze mít za to, že ji nevylučuje.³⁹

Nicméně zákon rovněž umožňuje opuštění od užívání více příjmení na základě prohlášení provedeného za trvání manželství, jež musí obsahovat souhlas druhého manžela. Takovéto prohlášení má později vliv i na příjmení společných nezletilých dětí.⁴⁰ S účinností nového občanského zákoníku bylo umožněno učinit občanovi při uzavírání manželství prohlášení, při kterém si manželé ponechají dosavadní příjmení. Je zde připuštěna možnost pozdějšího prohlášení před matričním úřadem o užívání společného příjmení. K tomuto úkonu není nutné správní rozhodnutí a stačí pouhé prohlášení manželů o společném příjmení, přičemž se týká i společného příjmení jejich dětí.⁴¹

3.3. Příjmení žen

Pro tento zápis platí zákon o matrikách, v němž je v § 69 odst. 1 uvedeno: „*Příjmení žen se tvoří v souladu s pravidly české mluvnice.*“⁴² Pokud mezinárodní smlouva umožňuje zápis příjmení ve formě, která pravidlům české mluvnice neodpovídá, lze do matričního dokladu zapsat i tuto formu. Nositelka si z těchto dvou forem příjmení musí vybrat jednu,

³⁶ § 70 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ § 660 písm. c) zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ § 835 odst. 2 a § 851 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ MOTEJL, Otakar, VALÁŠEK, Martin. *Matriční úřady: Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2008. str. 30.

⁴⁰ § 70 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 259 – 260.

⁴² § 69 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

kerou bude užívat a ta se uvede v matričním dokladu. Dodejme, že jako prvotní matriční zápis ženského příjmení se uvede příjmení utvořené dle české mluvnice. Je možné, zejména u příjmení cizího původu končícího na samohlásku, ponechat zápis v nepřechýlené podobě (ženská podoba se shoduje s mužskou).

K odvozování ženských podob příjmení z mužských příjmení se využívá přípon -ová, -á (Maršálek – Maršálková, Malý – Malá). Přechylování příjmení (pomocí přípon) má v českém jazyce dvě významné funkce. Jednak jednoznačně vyjadřuje pohlaví pojmenované osoby a zadruhé umožňuje skloňování ženského příjmení v českém textu. Musíme rovněž dát pozor, neboť zákon o matrikách se na užívání příjmení ve společenské komunikaci nevztahuje. To znamená, že se z jazykového hlediska doporučuje užívat v textech určených veřejnosti podoby přechýlené dle českých pravidel, tudíž je skloňovat. Nicméně lze ponechat cizí ženské příjmení bez přechýlení. Tady by měl autor pohlaví pojmenovávané osoby naznačit jiným způsobem, např. slečna, paní apod.⁴³

3.4. Příjmení žen ve tvaru, které není v souladu s pravidly českého jazyka

O možnosti užívání příjmení ženy v mužském tvaru se vedou dlouhou dobu diskuze. Do 14. dubna 2004 mohl matriční úřad na žádost nositelky uvést její příjmení v matričním zápisu vedle tvaru utvořeného dle pravidel české mluvnice i její příjmení ve formě nepřechýlené, ale to jen tehdy, kdy tak stanovila mezinárodní smlouva, kterou byla Česká republika vázána. Nositelka si musela vybrat jedno z těchto příjmení, které se zapsalo do matričních dokladů. Jedinou mezinárodní smlouvou vztahující se na danou problematiku byla Úmluva o ochraně menšin⁴⁴, která byla pro Českou republiku závazná od dubna 1998. Tato umožňovala výběr formy příjmení pouze ženám, které měly občanství České republiky a současně se hlásily k jiné než české národnosti. V některých případech docházelo ke zneužívání daného ustanovení, že se státní občanky hlásily k jiné než české národnosti a to jen z toho důvodu, aby jim bylo umožněno používat příjmení v jiném než českém tvaru.⁴⁵

Daná problematika se od 15. dubna 2004 změnila a začala být benevolentnější. Ženě byla dána možnost při zápisu uzavření manželství či vzniku partnerství do matriční knihy podat žádost o uvedení příjmení v mužském tvaru, které by v manželství popřípadě partnerství užívala, jednalo-li se o

---

⁴³ KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: Vladimír TAX AZ KORT, 2002, str. 80 – 82.

⁴⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/1998 Sb., o sjednání Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 252.

- cizinku,
- občanku, která má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině,
- občanku, jejíž manžel je cizinec nebo jejíž partnerka je cizinka,
- občanku, která je jiné než české národnosti.⁴⁶

Narodilo-li se dítě ženského pohlaví, byla zde dána možnost zápisu příjmení v mužském tvaru do knihy narození na základě žádosti obou rodičů, pokud bylo dítě

- cizincem,
- občanem, který má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině,
- občanku, jejíž manžel nebo partnerka jsou cizí národnosti,
- občanku, která je jiné než české národnosti.⁴⁷

Žádost o zapsání příjmení v mužském tvaru, mohla podat žena, která doposud užívala příjmení utvořené v souladu s pravidly českého pravopisu. Muselo se v daném případě jednat o ženu, která byla vymezena v § 69a odst. 1 zákona o matrikách, ve znění účinném do 31. 12. 2021. Žádost bylo možno podat u jakéhokoli matričního úřadu nebo u zastupitelného úřadu České republiky. Po provedení zápisu se matriční doklady vydávaly s příjmením v tomto tvaru, tj. tvaru mužského. Žádost šlo podat pouze jednou, veškeré další žádosti o užívání jiného tvaru by se posoudily jako změna příjmení.

Poslanci Poslanecké sněmovny dne 2. června 2021 v rámci novely zákona o občanských průkazech schválili změnu, která zrušila dosavadní podmínky výše uvedené, které musely zájemkyně o nepřechýlené příjmení splnit. Nyní tedy mohou všechny ženy české národnosti žádat o úřední zapsání svého příjmení v mužské podobě, tj. bez přípony -ová, aniž by bylo potřeba změnu úřadům zdůvodňovat. Hlavním argumentem ke schválení této změny bylo, aby měly ženy možnost si o svém příjmení rozhodnout samy. Doteď bylo užívání ženského příjmení bez přípony -ová umožněné jen občankám, které splnily náležitosti, jež jsou uvedeny výše. Novelu o matrikách dne 8. 7. 2021 stvrdil svým podpisem prezident Miloš Zeman, účinnou se stala ke dni 1. 1. 2022.⁴⁸

---

⁴⁶ § 69 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2021.

⁴⁷ § 69 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2021.

⁴⁸ ČTK. *Příjmení s -ová, nebo bez. Zeman podepsal, od příštího roku si lze vybrat* [online]. iDnes.cz, 8. 7. 2021 [cit. 28. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prijmeni-ova-vyber-muzsky-tvar-novela-podpis.A210708_165211_domaci_baky

4. Změna jména a příjmení

Ke změně jména či příjmení může dojít v průběhu života každé fyzické osoby. Jedná se o vážný zásah do osobnostních práv jedince, poněvadž právo na jméno a příjmení představuje nejdůležitější identifikační znaky. Tato změna je právními předpisy připuštěna jen ve výjimečných případech, zejména v určitých životních situacích jako je např. uzavření manželství, uzavření registrovaného partnerství, rozvod, osvojení. Na povolení změny jména nebo příjmení není právní nárok. Zprvu povoloval změnu pouze císař, později se kompetence přenesla na Ministra vnitra, Zemský národní výbor a národní výbory. V současné době k rozhodování o povolení jména a příjmení jsou kompetentní příslušné matriční úřady.⁴⁹

Jméno nebo příjmení je možno měnit jen na základě žádosti. Pokud se změna týká nezletilých, žádost podávají jeho zákonní zástupci, jimiž jsou rodiče. Při tomto podání musí být připojena dohoda obou zákonných zástupců, kteří s danou změnou souhlasí. Jestliže souhlas jednoho z nich u žádosti schází, postupuje se podle občanského zákoníku, podle něhož by namísto zákonného zástupce rozhodoval soud.⁵⁰ Změna jména nebo příjmení se nepovolí v tom případě, kdy by byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého.

V České republice se změna povoluje jen fyzickým osobám, občanům české státní příslušnosti a osobám, které nejsou občany, ale musí mít povolen trvalý pobyt dle zákona o pobytu cizinců nebo zákona o azylu.

Zákon o matrikách v dílu věnovaném změně jména a příjmení postupuje dle správního řádu. Řízení o povolení změny jména či příjmení je zahájeno pouze na návrh účastníka řízení, jimiž jsou navrhovatel nebo zákonní zmocněnci.⁵¹ Den doručení žádosti o povolení změny jména nebo příjmení příslušnému matričnímu úřadu je dnem zahájení správního řízení ve věci této změny.⁵²

4.1. Žádost o povolení změny

K rozhodnutí o žádosti o povolení změny jména či příjmení je příslušný matriční úřad. Místní příslušnost se řídí dle žadatelova trvalého pobytu. Pokud se jedná o osobu nebo nezletilé dítě, které nemá trvalé bydliště na území České republiky, bude k projednání žádosti příslušný matriční úřad na základě posledního trvalého pobytu na území ČR. Není-li ani takový pobyt,

---

⁴⁹ KODRIKOVÁ, Zuzana. Jméno jako identifikační znak fyzických osob II. *Právo a rodina*, 2004, č. 12, str. 18-19.

⁵⁰ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 278.

⁵¹ § 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 268.

příslušným k projednání se stává Úřad městské části Praha 1.⁵³ Jak již bylo zmíněno výše, při rozhodování o žádosti se postupuje podle správního řádu.

V ustanovení § 75 zákona o matrikách jsou vymezeny nezbytné náležitosti potřebných k žádosti o povolení změny jména nebo příjmení, které v ní musí být obsaženy:

- jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, případně datum a místo uzavření manželství nebo vzniku partnerství žadatele,
- rodné číslo,
- místo trvalého pobytu žadatele, nezletilého dítěte,
- jméno (jména) nebo příjmení, které si žadatel zvolil,
- jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození manžela, popřípadě nezletilých dětí, vztahuje-li se tato změna i na tyto fyzické osoby,
- údaj o státním občanství žadatele, nezletilého dítěte,
- odůvodnění.

Současně se žádostí je povinností přiložit dokumenty vymezené v § 76 odst. 1 zákona o matrikách:

- rodný, popřípadě oddací list žadatele, nebo nezletilého dítěte, či doklad o uzavření partnerství,
- jedná-li se o osoby rozvedené, pravomocný rozsudek o rozvodu manželství,
- jedná-li se o osoby, jejichž partnerství zaniklo, pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera,
- jedná-li se o osoby ovdovělé, úmrtní list,
- doklad o místě trvalého pobytu na území ČR,
- doklad o státním občanství,
- souhlas fyzické osoby starší 15 let, jde-li o změnu jejího jména či příjmení.

Žadatel není povinen matričnímu úřadu předkládat takové doklady, jestliže si žádanou skutečnost může matriční úřad ověřit z jím vedené matriční knihy, ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z informačního systému cizinců,

---

⁵³ § 74 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jměně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

z informačního systému evidence občanských průkazů nebo z informačního systému evidence cestovních dokladů.⁵⁴

Žádost o změnu jména či příjmení podléhá správnímu poplatku, který je splatný před provedením úkonu, tj. před vydáním rozhodnutí o povolení změny jména nebo příjmení. Výše poplatku je stanovena v položce 11 sazebníku zahrnutého v zákoně o správních poplatcích.⁵⁵ Může se jednat o poplatek ve výši 100,- Kč, 1000,- Kč nebo bude od správního poplatku osvobozeno. Avšak existují i výjimky, kdy je vybírán pouze jeden správní poplatek za více úkonů. Je tomu tak při změně příjmení manželů, rodičů nebo rodiče a jejich nezletilých dětí, anebo při změně příjmení více nezletilých dětí téhož rodiče.

V níže uvedených případech je účtován poplatek ve výši 100,- Kč, pro vše ostatní je ustanovena výše 1000,- Kč :

- povolení změny u příjmení hanlivého, výstředního, směšného, cizojazyčného nebo zkomoleného,
- povolení změny příjmení na dřívější příjmení (pouze nejbližší předcházející příjmení),
- povolení změny příjmení dítěte svěřeného do náhradní rodinné péče na příjmení poručníka nebo pěstouna anebo příjmení dohodnuté pro jejich společné děti, pokud poručníky nebo pěstouny jsou prarodiče nebo sourozenci rodičů nezletilých dětí.

Od poplatku je osvobozeno následující:

- změna příjmení rozvedeného manžela prohlášením, že přijímá své dřívější příjmení, popřípadě že opouští od užívání společného příjmení vedle příjmení dřívějšího, pokud je tato skutečnost oznámena do šesti měsíců po nabytí právní moci rozsudku o rozvodu,
- změna nebo oprava jména osvojených dětí nebo změna, kterou je nutno provést v důsledku nesprávných či neúplných zápisů v matrice nebo na základě uvedení chybných údajů na již vydaných matričních dokladech,
- změna jména a příjmení osoby v případě změny pohlaví.

K povolení změny jména nebo příjmení nejsou zákonem předepsané formuláře, nicméně na webových stránkách příslušných matričním úřadů občané naleznou prázdné šablony, které jim ulehčí práci. V příloze č. 2 diplomové práce přikládám vzorový formulář

---

⁵⁴ § 81a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ položka 11 v sazebníku zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

ohledně zletilých osob. Lhůta pro vyřízení činí 30 dnů od zahájení řízení, ve zvlášť složitějších případech rozhodne matriční úřad maximálně do 60 dnů. Po nabytí právní moci rozhodnutí o povolení změny jména či příjmení a na základě nově vydaného matričního dokladu po provedené povolené změně je třeba zažádat o vydání nového občanského průkazu, případně i cestovního dokladu.

Jestliže matriční úřad žádost o povolení změny zamítne, může se do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí podat odvolání.⁵⁶

4.2. Změna jména

Nynější právní úprava vymezuje benevolentnější podmínky pro změnu jména než pro změnu příjmení. Zákon o matrikách uvádí negativně situace, kdy změna jména na žádost fyzické osoby není povolena. Není možné změnit jméno ženského pohlaví na mužské, anebo naopak. Taktéž nelze jméno změnit na zdobnělé, zkomolené či domácké, nebo na stejné jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů.⁵⁷ Nastanou-li pochybnosti o správné podobě jména, je na žadatelovi, aby předložil i doklad vydaný znalcem.

4.2.1. Změna u nezletilého dítěte⁵⁸

Žádost o změnu jména nemůže podat nezletilé dítě, nýbrž jeho oba rodiče, kteří jsou považováni za zákonné zástupce zastupující svého potomka v obvyklých záležitostech. O žádosti u nezletilých dětí rozhoduje matriční úřad v místě trvalého pobytu dítěte, pokud není splněna podmínka u daných výjimek (na území ČR nemá trvalý pobyt).⁵⁹ Potřeba jsou nutně oba souhlasy rodičů, neboť jde o závažný zásah do osobnostních práv dítěte.

Může však nastat situace, kdy jeden rodič kýžený souhlas nedá, v daném momentě je jeho souhlas nahrazen rozhodnutím soudu. Toto rozhodnutí ale nezaručuje vyhovění žádosti o změně. V případech, kdy není rodič znám nebo je zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo rodičovské zodpovědnosti, postačí souhlasné prohlášení druhého z nich. Rodiče musí dbát na to, aby následná změna jména nebyla v rozporu se zájmy a potřebami nezletilého.⁶⁰ Zájem nezletilého je dále rozebírán v Úmluvě o právech dítěte, podle které: „*Zájem dítěte musí být*

---

⁵⁶ § 83 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ § 72 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 276 – 279.

⁵⁹ § 74 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ § 72 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, at' už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.“⁶¹ Vyjádření k popsané situaci má právo podat soud nebo orgán sociálně-právní ochrany dětí, kteří každou podanou žádost zkoumají na základě jedinečné osobnosti nezletilého.⁶²

Jelikož se v naší zemi za určitých podmínek dá uzavřít manželství před zletilostí, vystupuje na povrch pár zajímavých otázek k zamyšlení. Co když dojde k tomu, že se nezletilým nesezdaným rodičům narodí dítě, kterému budou chtít změnit jméno? V dané situaci by bylo na místě zkoumat, zda tak mladí lidé mají předpoklady pro výkon rodičovské zodpovědnosti a dle uvážení jim je přiznat. Nicméně nejedná se o stejné řešení situace, kdyby se to stalo u sezdaných nezletilých osob. Zapotřebí by bylo souhlasu obou z nich, aby požadované úkony mohli činit bez omezení. Vyplývá to i z občanského zákoníku, který ustanovuje, že zletilosti lze nabýt před dosažením osmnáctého roku věku pouze uzavřením manželství a ani následný rozvod by nebyl důvodem pro její ztrátu.⁶³

O změnu jména se jedná i tehdy, když se dodatečně určuje druhé osobní jméno a stávající osobní jméno zůstává nezměněné. Opět jsou nutné souhlasy zákonných zástupců dle § 62 odst. 3 zákona o matrikách. Avšak zde zákonodárce použil chybný termín „zákonných zástupců“, neboť pro změnu jména není rozhodným faktorem, kdo je nositelem rodičovské odpovědnosti, ale kdo vykonává povinnosti a práva spojená s osobností dítěte a povinnosti a práva osobní povahy. Ty vykonávají rodiče nezletilého, kteří prostřednictvím nich realizují samotné rodičovství. Mluvíme o základních rodičovských právech.⁶⁴ Pouze rodiče mohou požádat o změnu jména či příjmení svého nezletilého dítěte. Nikoliv zákonní zástupci, jejíž výkon spočívá ve výkonu rodičovské odpovědnosti.

Každá fyzická osoba může dodatečně svým prohlášením zažádat jedenkrát o určení druhého osobního jména, a to bez ohledu na to, zda se tak stane u dospělého či nezletilého člověka. U prohlášení se neuplatní zpětvzetí. Vzhledem k jednorázovosti je Kober toho názoru, že: „*Druhé osobní jméno není obligatorním prvkem a lze mít za to, že při nesouhlasu nezletilého člověka – bez ohledu na jeho věk – nelze druhé osobní jméno vůbec určit.*“⁶⁵ Zákon o matrikách v ustanovení § 62 odst. 3 hovoří jen o nutnosti souhlasu nezletilce staršího patnácti let. Tato

---

⁶¹ čl. 3 odst. 1 sdělení č. 104/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² § 4 odst. 1 a § 5 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ § 30 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář.* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, str. 889.

⁶⁵ KOBER, Jan. In: MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník Velký komentář § 655 – 975- Svazek IV – Rodinné právo. Komentář.* Praha: Leges, 2016, str. 1369-1370.

právní úprava se mi zdá nespravedlivá vůči osobám mladších patnácti let, neboť volba druhého jména je nám umožněna jen jednou během života. Tudíž bych uvítala, že by svůj souhlas mělo vyjádřit i dítě pod touto stanovenou věkovou hranicí. Možná bych byla za to, aby byla rovněž stanovena spodní hranice pro nutnost souhlasu, neboť zastávám názor, že ne všechny děti jsou s ohledem na svůj věk a rozumovou vyspělost schopny pochopit význam určení druhého osobního jména. Bylo by správným řešením zjišťovat názory nezletilých na změny jejich osobních jmen. Neboť je i v zájmu rodičů nepřejmenovávat své vlastní dítě, které z toho bude mít akorát popletenou hlavu v momentě sžívání se s jiným jménem. I když si to převedeme do praxe, dítě už má sociální kontakty z mateřské školy či základní školy, kde se bude muset kamarádům opět představovat pod novým jménem, kteří si na danou změnu budou muset zvyknout. A dokážu si živě představit malé zmatené děti ptající se svých rodičů, proč se najednou kamarád Lukáš jmenuje Levi.

4.2.2. Změna u nezletilého dítěte ve věku 15 až 18 let

Postup a podmínky pro změnu jména jsou totožné s těmi, co jsem popsala výše, avšak je zde jediná odlišnost a to, že u dětí starších patnácti let je nutností doložení jejich souhlasu se změnou jména.⁶⁶ Tento souhlas je nezbytný, neboť bez něj není možné žádosti vyhovět, rovněž ho nelze nahradit rozhodnutím soudu.⁶⁷

Daný souhlasný projev představuje ochranný prvek osoby starší patnácti let ohledně změny vlastního osobního jména. Už již skoro dospělý jedinec je schopen vyjádřit svůj pohled na věc, který musí být brán v potaz při rozhodování. V tomto případě jsou nezletilé osoby do patnácti let méně chráněny, neboť není povinností nikoho zjišťovat jejich postoj. Avšak matriční úřad může dát prostor k vyjádření i těmto mladším dětem v rámci správního uvážení. Není to ovšem podmínkou, ale jedná se o dobrou vůli úředníka matričního úřadu. Svůj názor ohledně věkové hranice souhlasu nezletilých osob jsem popisovala v podkapitole výše uvedené.

4.2.3. Změna u zletilé osoby⁶⁸

Plnoletá osoba, jež má plnou způsobilost k právním úkonům, podává žádost o změnu svého jména sama za sebe. Kdyby byla však způsobilosti zbavena, mohl by tak učinit pouze soudem ustanovený opatrovník. Pokud by se jednalo o omezení její svéprávnosti, záleželo by vše na individuálním posouzení rozsahu, kterého se dané omezení dotýká. Po ujištění, že se této

---

⁶⁶ § 76 odst. 1 písm. g) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 278.

⁶⁸ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 267 – 271.

žádosti omezení netýká, by tato osoba mohla žádost o změnu podat sama. Podobné zkoumání zájmů či potřeb osoby matričním úřadem se zde neuplatňuje, jak je tomu u žádosti nezletilých osob nad patnáct let věku. Tento požadavek není zapotřebí, neboť zletilé fyzické osoby není nutno chránit před zásahy jiných osob do jejich jména a ani žádný zákonný požadavek pro posuzování zájmů dospělých neexistuje. Záleží jen na pečlivém uvážení každého plnoletého jedince, že k požadované změně svého jména přistoupí.

Musíme podotknout, že změna jména není omezena stanoveným maximálním počtem změn ani jinými zvláštními důvody ze strany žadatele. Na rozdíl od změny příjmení, kde musí být splněny zákonné důvody a při opakovaných žádostech se porovnávají předchozí žádosti a jejich odůvodnění.

4.3. Změna příjmení

Co se týká změn příjmení, jsou stanovena přísnější pravidla a dané případy musí splňovat zákonem stanovené podmínky. Z obecného hlediska lze změnit takové příjmení, které společnost považuje za hanlivé nebo směšné, úkolem matričního úřadu je posouzení. Při kladném zjištění dané žádosti o změně vyhoví, v opačném případě nikoli. Nicméně nejedná se o jediné podmínky, neboť každý případ je výjimečný a liší se od ostatních. Při úvahách nad důvody pro změnu lze narazit na další vážné důvody než na ty zákonné, které musí být vzaty v potaz.⁶⁹

4.3.1. Změna příjmení při trvání manželství⁷⁰

Oba manželé mají právo na to, aby se vyjadřovali a spolurozhodovali o významných rozhodnutích, tudíž ke změně příjmení za trvání manželství může dojít pouze se souhlasu obou z nich. V případě, že užívají společné příjmení, změna se bude vztahovat na manželku i manžela, stejně tak i na jejich nezletilé děti do 18 let věku. Henych v publikaci uvádí, jak již bylo zmiňováno výše, že souhlas manželů nelze nahradit rozhodnutím soudu, neboť by taková možnost neodpovídala požadavku, který byl obsažen dříve v zákoně o rodině, nyní v občanském zákoníku, na dohodu manželů o užívání příjmení společného nebo jeho ponechání. Vyskytuje se zde prvek zvýšené ochrany stability vystupování celé rodiny na veřejnosti. Já osobně bych příjmení a následnou změnu posoudila jako více citlivější záležitost

---

⁶⁹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 269.

⁷⁰ § 73 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméne a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 271 – 273.

než změnu jména. Většina osob má k přijetí citovou vazbu, neboť ho zdědili z předešlé generace a přenesou jí i do té budoucí. Proto bych přisuzovala právo na rozhodování o změně příjmení pouze a jen jeho nositelům, což se i děje, jelikož souhlas manželů nelze nahradit ničím jiným.

Jestliže každý z manželů užívá po uzavření sňatku své původní příjmení, rovněž je zapotřebí oboustranného souhlasu se změnou a lze učinit jen na příjmení druhého z manželů. Pokud by žádost podal ten, jehož příjmení nese nezletilé dítě, dotýkala by se tato změna i ho.

Zvláštností je, že není vyžadován souhlas nezletilých dětí do 18 let věku, což je opakem ze zákonného ustanovení o nutnosti doložení jejich souhlasu se změnou jejich příjmení. Souhlas představuje nezbytnost v ostatních možných případech, kdy žádost podává nezletilý ve věku od 15 do 18 let. Tato právní úprava se nám na první pohled může zdát zmatená, neboť někdy je po nezletilých starších patnácti let souhlas vyžadován, jindy zase nikoliv. V tomto případě, co se týče změny příjmení manželů za trvání manželství, vidím praktické využití, jelikož změna dopadne na všechny členy rodiny. Vyjadřuje se tím prvek ucelené rodiny, která bude opět pod jednotným, i když novým příjmením vystupovat přede všemi ve veřejném styku.

Snoubenci se před uzavřením manželství mohou domluvit i na tom, že v manželství budou užívat společné příjmení, ale jeden z nich si ponechá i své dosavadní, které bude uvádět na druhém místě. Pokud by v tomto případě zažádali o změnu příjmení, stahovala by se jen na jejich společně užívané.

Žadatelé k žádosti dokládají oddací listy, rodný list nezletilého, doklad o místě trvalého pobytu v ČR a doklad o státním občanství.⁷¹

4.3.2. Změna příjmení osob zletilých, rozvedených či ovdovělých

Od situace v předešlé podkapitole se liší tyto případy v tom, že není třeba dokládat souhlasy jiných osob. Mimo jiné zásadní dokumenty přikládající se k žádosti o povolení změny příjmení musí osoby ovdovělé přiložit navíc úmrtní list manžela.⁷²

U osoby rozvedené existují dvě varianty změny příjmení. Občanský zákoník dává manželovi možnost, který přijal na základě uzavření manželství příjmení druhého manžela, získat zpět své dřívější příjmení. Postačí, aby do šesti měsíců od rozvodu oznámil kterémukoliv matričnímu úřadu, že přijímá své původní příjmení nebo že opouští od užívání společného

---

⁷¹ § 76 odst. 1 písm. a), e), f) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² § 76 odst. 1 písm. d) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

příjmení vedle svého dřívějšího.⁷³ K prohlášení není potřebný žádný předepsaný formulář, tím pádem ho lze učinit písemně nebo ústně do protokolu na každém matričním úřadě. K takovému prohlášení je zapotřebí doložit oddací list, doklad o rozvodu manželství s údajem o právní moci a průkaz totožnosti.⁷⁴ Matriční úřad o změně příjmení nerozhoduje, nevydává rozhodnutí, jen bere oznámení na vědomí. Úkolem matričního úřadu je především zkoumat dodržení stanovené lhůty, která činí již zmiňovaných šest měsíců. Tento postup se nevyužije, jestliže k zániku manželství došlo smrtí nebo prohlášením za mrtvého.

Je svobodnou vůli každého, v tomto případě rozvedeného manžela, rozhodnout si o tom, které příjmení bude v budoucím životě, tj. po rozvodu, nadále užívat. K rozhodnutí není potřeba souhlasu druhého manžela. Změna příjmení rozvedených manželů nemá vliv na příjmení dětí pocházejících z daného manželství.

Druhá varianta přichází na řadu po uplynutí šestiměsíční lhůty po právní moci rozhodnutí o rozvodu, kdy rozvedený manžel může požádat matriční úřad o povolení změny příjmení, nicméně už zaplatí správní poplatek ve výši 100 Kč.⁷⁵

U dospělých jedinců nejsou stanoveny žádné zvláštní podmínky nad rámec těch zákonných. Změna se povolí zejména v případech, jedná-li se o příjmení hanlivé, směšné nebo existuje-li vážný důvod.⁷⁶ Příkladem jednoho z vážných důvodů pro změnu příjmení by mohla být situace, kdy zletilé osoby mohou požádat o změnu příjmení na příjmení jednoho z rodičů, ať už rozvedených nebo žijících v manželství bez užívání společného příjmení, se kterým mají lepší vztahy.⁷⁷

4.3.3. Změna příjmení u nezletilého

Ke změně příjmení může dojít na základě zákona, žádosti, prohlášením nebo rozhodnutím soudu. Nezletilá osoba není oprávněna podat žádost o změnu příjmení sama, musí to za ní udělat její rodiče. Uplatní se ochrana osobnosti, neboť se jedná o zjevný zásah do osobnosti jedince. Dle mého názoru, dítě mladšího věku nemá dostatečné rozumové schopnosti k rozeznání důležitosti tohoto úkonu, proto za něj v daném případě rozhodují jeho rodiče, kteří za něj mají plnou odpovědnost. Avšak bylo by na místě v jistých případech brát ohled i na

---

⁷³ § 759 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ § 76 odst. 1 písm. b) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ položka 11 v sazebníku zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ § 72 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 269.

samotné dítě a to zejména v těch případech, kdy matriční úřad uzná za vhodné, že nezletilec je dostatečně rozumově vyspělý a měl by vzít v úvahu i jeho názor na danou věc.

Nicméně je potřeba splnit i další požadavky zejména přiložit ty dokumenty, které jsou ustanoveny zákonem o matrikách. Žádosti o změně nebude vyhověno v tom případě, kdy by požadovaná změna měla být v rozporu se zájmy a potřebami dítěte.⁷⁸ Zda-li taková situace hrozí, je na pečlivém zvážení ze strany matričního úřadu. V případě nejasností věc prošetří orgán sociálně-právní ochrany dětí, který k věci poskytne vyjádření, avšak rozhodnutí matričního úřadu to žádným způsobem nezavazuje. K vyřízení žádosti je rovněž zapotřebí písemného souhlasu druhého rodiče, který je možné nahradit pravomocným rozhodnutím soudu.⁷⁹

Ke změně příjmení nezletilé osoby nedochází při rozvodu rodičů, v případě smrti rodiče, od jehož příjmení je odvozeno příjmení dítěte, při změně příjmení matky po rozvodu a ani v případě uzavření manželství matky s mužem, který není otcem dítěte.⁸⁰

4.3.4. Změna příjmení u dítěte ve věku 15 až 18 let

V tomto případě taktéž žádost o změnu příjmení za děti ve věku 15 až 18 let podávají jejich zákonní zástupci. Jestliže jeden rodič nesouhlasí se změnou příjmení mladistvého, je jeho nesouhlas nahrazen soudním rozhodnutím ve formě rozsudku. Jediná změna oproti předchozí žádosti nastává v tom, že musí být doložen souhlas těchto nezletilých osob.⁸¹ V podkapitole týkající se změny příjmení za trvání manželství jsem uváděla, že s takovouto změnou, pokud se rodiče rozhodnou změnit své společné příjmení, dochází ke změně příjmení i u nezletilých dětí do věku 18 let bez dalšího. Není potřeba jejich souhlasu s provedením změny, nicméně pan HENYCH ve své publikaci možnost vyjádření se k věci těmto osobám neupíral.⁸²

Úmluva o právech dítěte zaručuje právo dítěti, které je schopno samo formulovat svůj názor, aby se vyjádřilo k podstatným záležitostem vztahujících se k jeho osobě. Přičemž k těmto názorům musí být věnována patřičná pozornost odpovídající věku a úrovni jedince.⁸³

---

⁷⁸ § 72 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ § 76 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, str. 767 – 771.

⁸¹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 278.

⁸² HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 272 - 273.

⁸³ čl. 12 odst. 1 sdělení č. 104/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.

4.4. Změna jména a příjmení u osoby, která podstupuje či podstoupila změnu pohlaví

Zvláštní postup se využívá u fyzické osoby, která podstupuje změnu pohlaví.⁸⁴ Změna pohlaví fyzické osoby a převážně začátek léčby je bližší specifikován v občanském zákoníku a v zákoně o specifických zdravotních službách. Ke změně pohlaví člověka dochází chirurgickým zákrokem, u kterého dojde ke znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů.⁸⁵ V dané situaci může dojít ke třem skupinám případů, jež řeší otázky ohledně změny jména a příjmení a to:

- změna jména a příjmení po zahájení léčby směřující ke změně pohlaví,
- změna jména a příjmení po dokončení léčby ke změně pohlaví,
- dojde ke změně pohlaví, ale tato fyzická osoba nepožádá o povolení změny jména a příjmení.

Prvotním krokem je zahájení léčby, která lze prokázat potvrzením o zahájení léčby pro změnu pohlaví.⁸⁶ Po žádosti fyzické osoby o povolení změny jména a příjmení, matriční úřad povolí užívání neutrálního jména a příjmení (např. René Krejčí, Saša Kočí). K žádosti kromě obecných náležitostí musí být připojeno potvrzení zdravotnického zařízení. Toto se děje v době, kdy žadatel podstupuje změnu pohlaví v péči zdravotníků, avšak ta není ještě dokončena.

Jestliže je již léčba pro změnu pohlaví dokončena, jedinec podává žádost o změnu na jiné jméno a příjmení v souladu s novým pohlavím. Součástí této žádosti musí být bezpodmínečně potvrzení o ukončení léčby pro změnu pohlaví (vzor v příloze č. 3 diplomové práce).⁸⁷ Jsou-li zákonem všechny stanovené podmínky splněny, stává se žádost o povolení jména a příjmení ve své podstatě nárokovou. Oznamovací povinnost matričnímu úřadu k dodatečnému záznamu do knihy narození má poskytovatel zdravotnických služeb, který je povinen danou skutečnost potvrdit do 3 pracovních dnů ode dne provedení změny pohlaví.⁸⁸

Pokud jedinec po změně pohlaví nezažádá o změnu, matriční úřad uvede v matriční knize narození příjmení v souladu s pravidly českého pravopisu ve tvaru odpovídajícímu novému pohlaví (např. změna ženy na muže – Nováková se přepíše na Novák). Nové jméno do

---

⁸⁴ § 72 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁵ § 29 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a § 21 a násl. zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁶ vzor je uveden v příloze č. 5 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ vzor je uveden v příloze č. 6 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁸ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 131 – 133.

knihy narození se však nezapiše, tudíž zapsáno je pouze původní. Matriční úřad je povinen učinit o této skutečnosti oznámení soudu a až na základě rozhodnutí je jméno do svazku matriční knihy zaznamenáno.

Henyh ve své publikaci uvádí, že i u nečinnosti fyzické osoby po dokončení léčby by se mělo vycházet ze základních zásad činnosti správních orgánů. Tudíž, že by nečinná osoba, u které proběhla změna pohlaví, měla být upozorněna na právní stav a následky svého nekonání.⁸⁹

4.5. Příjmení partnerů dle zákona o registrovaném partnerství

Registrované partnerství je obdobný svazek jako uzavření manželství. Jedná se o trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem o registrovaném partnerství.⁹⁰ Partnerství vzniká v tom okamžiku, kdy si dvě osoby stejného pohlaví navzájem osobně prohlásí, že spolu chtějí žít po zbytek svého života. Ústní prohlášení probíhá před matričním úřadem. Registrující matriční úřady před jimiž lze učinit prohlášení jsou stanoveny v příloze č. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. I když je zákon o registrovaném partnerství považován za speciální úpravu, není v něm obsaženo vše potřebné. Odkazuje v některých případech na ustanovení v občanském zákoníku. Hlavním rozdílem oproti manželství je nemožnost užívání společného příjmení partnerů, o čemž mnoho lidí ani neví. Tuto problematiku neupravuje zákon o registrovaném partnerství. Tudíž při uzavření partnerství si partner či partnerka může podat žádost o změnu svého příjmení dle zákona o matrikách, aby užívali se svým partnerem/kou společné příjmení. Nejedná se o povinnost, nýbrž o možnost partnerů. Je jen na jejich svobodném uvážení, zda si ponechají příjmení své nebo zažádají o jeho změnu. Domnívám se, že tak polovina stejnopohlavních páru si své příjmení mění, neboť se chtějí co nejvíce přiblížit svazku manželství. Chtějí před společností vystupovat jako sezdaný pár, nosící stejné příjmení. Díky odlišnému příjmení jim mohou být v každodenních činnostech, zejména při úředním styku, způsobovány obtíže, s kterými se musí stále vypořádávat. Nepříjemná situace nastává ve zdravotnických zařízeních, kdy právo na informace mají blízcí hospitalizovaného. Při odlišném příjmení se partner musí prokázat dokladem o uzavření partnerství, aby mu informace byly sděleny. Nicméně doba, kdy byly stejnopohlavní páry společností odsuzovány, již pominula

---

⁸⁹ HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, str. 271.

⁹⁰ § 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

a lidé ve společnosti se jim snaží vyhovět bez nepříjemností. I když se stále nalezne ještě pár jedinců, kteří jsou z tzv. „staré školy“, jenž daný způsob života budou i nadále odsuzovat..

Taktéž je zde změna oproti manželství, že žádost o změnu příjmení si registrovaný partner musí zaplatit a to poplatkem ve výši 1000 Kč. Obzvláště toto pravidlo se párům stejného pohlaví nelíbí, neboť celou dobu se snaží dosáhnout toho, aby mohli užívat společné příjmení po uzavření partnerství, jako je tomu u manželství. Ono by v podstatě vyšlo nastejno změnit si příjmení na druhého z partnerů i bez uzavření registrovaného partnerství. V obou případech by to dospělo ke stejnému cíli, společnému příjmení obou partnerů.

O žádosti o změnu příjmení jednoho z partnerů rozhoduje matriční úřad, v jehož správním obvodu je žadatel přihlášen k trvalému pobytu.⁹¹ K žádosti o povolení změny příjmení musí být přiložen doklad o uzavřeném partnerství, jehož podobu si můžete prohlédnout v příloze č. 1 mé diplomové práce.⁹²

Poplatek 1000 Kč a dvojí výměna dokladů (první – po uzavření registrovaného partnerství, druhá – po změně příjmení) mnoho stejnopohlavních párů odrazuje. Mnoho z nich se raději smíří s tím, že po uzavření partnerství budou nosit svá dosavadní příjmení a to jen proto, aby nemuseli podstupovat zdlouhavé procesy při vyřizování všech podstatných náležitostí. Sněmovna podpořila novelu zákona o matrikách ze dne 10. března 2020, která by se měla týkat i změn příjmení, dokonce i registrovaných partnerů. Dle této novely by měla být nově změna příjmení u páru v registrovaném partnerství osvobozena od správního poplatku 1000 Kč.⁹³ Rovněž by mělo být možné do partnerství vstoupit na kterémkoli vhodném místě ve správním obvodu a ve kteroukoliv vhodnou dobu stejně, jako je tomu umožněno při uzavírání manželství. Myslím si, že legislativa ohledně registrovaného partnerství směřuje správným směrem, pokud bude novela zákona schválena. Homosexuálním párům by dala naději, že se mohou zase o krůček přiblížit párům heterosexuálním. I když by stále po této novele museli podávat žádosti o změnu příjmení a nezískali by společné příjmení ihned po prohlášení vstupu do registrovaného partnerství. Zastávám názor, že by díky této novele mohla být opět více zrovnoprávněna práva a povinnosti homosexuálních a heterosexuálních sezdáných párů. Třeba se v budoucích letech dočkáme takových změn, které by osobám stejného pohlaví v registrovaném partnerství umožnily stejná práva jak u manželských párů.

---

⁹¹ § 74 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹² § 76 odst. 1 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jméně a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ C. H. BECK. Souhlas dítěte se změnou jména. *Právní zpravodaj* [online databáze], 2020, č.90 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

V cizích zemích je již standardem zrovnoprávnění LGBT⁹⁴ komunity s heterosexuály. Myslím, že u nás to půjde pomalejším tempem, neboť Česká republika je z velké části věřící, tudíž je pro ně klasické manželství vázáno na muže a ženu.

V nejnovější projednávané novele občanského zákoníku je i návrh na legalizaci stejnopohlavního manželství. Návrh této novely počítá se změnou definice pojmu „manželství“ a to jako trvalý svazek uzavřený mezi dvěma osobami. Návrh nové definice již neobsahuje rozlišení muže a ženy, kteří jako jediní mohou manželství uzavřít.

---

⁹⁴ zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby

5. Judikatura a de lege ferenda

V této kapitole diplomové práce se budu zabývat otázkou změny příjmení v důsledku uzavření registrovaného partnerství. Nejdříve si probereme judikaturu z České republiky, která se tímto tématem zabývá, bohužel k dnešnímu dnu ji není příliš mnoho. Nicméně zde rozeberu i pár dalších judikátů, které se problematikou registrovaného partnerství zabývají. Na závěr této kapitoly zmíním pravděpodobný budoucí vývoj zákona o registrovaném partnerství.

5.1. Judikatura ohledně změny příjmení u registrovaného partnerství

Na začátek musím uvést, že judikatura České republiky v oblasti změny příjmení v důsledku uzavření partnerství je velice chabá a není k dispozici mnoho podkladů. Nicméně jsem ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního úřadu narazila na zajímavý případ, který si dále společně rozebereme. Jedná se spíše o ojedinělý případ v naší zemi, protože lidé, kteří vstoupí do registrovaného partnerství, si obvykle své příjmení nemění. Pokud ano, dělají to na základě žádosti o změnu příjmení, o kterou může požádat kdokoli.

Jedná se o rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2013, č. j. 30 A 128/2011 - 44, kde na straně žalobkyně vystupuje Ilona K., rozená L. a na straně žalovaného Magistrát města Brna, odbor vnitřních věcí. Žalobkyně se nejprve dožadovala o opravu zápisu v matričné knize dle § 50 zákona o matrikách, v čemž jí Úřad městské části města Brna, Brno-střed, odbor matrika dne 21. 7. 2011 nevyhověl. Žalobkyně proto podala odvolání, které jí bylo ovšem také zamítnuto dne 31. 8. 2011. Z tohoto důvodu se žalobkyně rozhodla podat u Krajské soudu v Brně žalobu domáhající se zrušení rozhodnutí žalovaného.

Ilona K., rozená L. uzavřela dne 4. 9. 2009 registrované partnerství ve Spolkové republice Německo a rozhodla se přijmout příjmení své partnerky. V souvislosti se získáním originálního německého dokladu o registrovaném partnerství, kde má uvedeno: „*Ilona K., rozená L.*“⁹⁵, požádala o zápis do zvláštní matriky sídlící v Brně, kde byl tento zápis proveden 4. 2. 2010. V České republice jí byl ještě téhož dne vystaven doklad o registrovaném partnerství, ale zapsáno je jen její rodné příjmení Ilona L. Na rodné příjmení jí byl taktéž vystaven nový občanský průkaz. Jelikož žalobkyně žije a pracuje několik let již ve Spolkové republice Německo, není to pro ní jednoduchá situace. Svoji situaci musí neustále složitě vysvětlovat a dokládat, jelikož na všech německých úřadech je vedena pod příjmením své partnerky jako Ilona K. Způsobuje to obtíže i při všedních činnostech jako například při

---

⁹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 30 A 128/2011 (3029/2014 Sb. NSS).

přechodu hranic, vyřizování v bance. Žalobkyně nemůže vědět, kdy ji již možnost předkládání dokladu o registrovaném partnerství nebude umožněna a bude tím pádem zcela odkázána na skutečnost, kterou má zapsanou ve svém občanském průkazu (rodné příjmení Ilona L). Tento důvod ji vedl k tomu, aby požádala již o výše zmíněnou opravu zápisu svého příjmení v matriční knize, konkrétněji v knize registrovaného partnerství, která ji byla později odmítnuta.

Žalobkyně poukazovala na § 28 odst. 1 zákona o registrovaném partnerství, že jsou do knihy registrovaného partnerství zapisovány „*jména a příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodná čísla, osobní stav a státní občanství partnerů*“⁹⁶ Obdobně je v tomtéž zákonu popisován doklad o partnerství upraven v § 34 odst. 1, který obsahuje „*jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení partnerů a jejich rodná čísla*“⁹⁷ Po výkladu těchto dvou ustanovení by mělo být respektováno nové příjmení žalobkyně a mělo by být zapsáno, respektive opraveno v příslušné matriční knize. Žalobkyně se navíc opírala o metodický pokyn Ministerstva vnitra ze dne 24. 8. 2011, č. j. MV-31586-25/VS-2009, ve kterém se uvádí, že u osob, kterým byla povolena změna příjmení (i z důvodu uzavření registrovaného partnerství), zůstává původní rodné příjmení bez toho, že by byl proveden zápis do knihy narození.

Žalovaný se ve vyjádření k žalobě žalobkyně opírá o fakt, že český právní řád v současné době neupravuje dohodu o příjmení osob vstupujících do registrovaného partnerství, jak je tomu u manželství dle § 8 zákona o rodině:

„(1) Snoubenci jsou povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich.

*(2) Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.“*⁹⁸

Z tohoto důvodu nemohl přistoupit k opravě příjmení žalobkyně, které přijala po uzavření partnerství v Německu. Žalovaný byl toho názoru, že automatické uznání dohody o příjmení při uzavření registrovaného partnerství v zahraničí není možné. Do celého případu

⁹⁶ § 28 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění zákona č. 142/2012 Sb.

⁹⁷ § 34 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, ve znění zákona č. 142/2012 Sb.

⁹⁸ § 8 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 401/2012 Sb.

nicméně vstoupil i veřejný ochránce práv, který připustil případný rozpor s právem Evropské unie. Bohužel se žalovaný argumenty ombudsmana nezabýval a zastával názor, že problematika užívání příjmení není právními předpisy EU regulována a tato právní úprava je ponechána na jednotlivých členských státech. Na základě toho byla žaloba žalobkyně zamítnuta.

Krajský soud města Brna při posuzování projednávané věci dospěl k závěru, že se vlastně jedná o otázku uznání účinků zahraničního dokladu, a to dokladu osvědčující osobní stav. Neboť žádný právní předpis v České republice neřeší otázku společného příjmení osob v případě registrovaného partnerství, tudíž nelze uznat ani dohodu o společném příjmení, jak vyplývá z německého dokladu o registrovaném partnerství. Z tohoto důvodu Krajský soud dovedl otázku ohledně uznání účinku dokladu, který byl vydán Spolkovou republikou Německo.

V daném případě není pochyb o tom, že se bude jednat o doklad osvědčující osobní stav, neboť pod tyto písemnosti zařazujeme životní události každého občana, jako je narození, sňatek či úmrtí, rovněž změnu příjmení v důsledku sňatku nebo registrovaného partnerství. Důležitou rolí nám zde hraje skutečnost, že tato událost vznikla v zahraničí. Nicméně mohli bychom se opřít o mezinárodní právo soukromé, díky kterému každý stát určuje použitelné právo na vzniknuté přeshraniční situace. Bohužel v zákoně č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním není problematika registrovaného partnerství upravena na rozdíl od otázek manželského práva.

„Osobní a majetkové vztahy manželů se řídí právem státu, jehož jsou příslušníky. Jsou-li manželé příslušníky různých států, řídí se tyto vztahy právem československým.“⁹⁹

Dle tohoto ustanovení dovozujeme, že v případě rozdílnosti státní příslušnosti manželů je zde určený hraniční určovatel dle místa soudu nebo úřadu, který řízení vede a poté se tyto případy řeší českým právem. Jelikož uzavření manželství a uzavření registrovaného partnerství jsou odlišnými instituty, nelze tuto právní úpravu použít. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve svém § 8 rozlišuje tři možnosti dohody o užívání příjmení po uzavření manželství. Naopak zákon o registrovaném partnerství nic takového neupravuje, ale můžeme říci, že to ani výslovně nezakazuje. V praxi se však vychází z toho, že se příjmení osob vstupujících do partnerství nemění a každý užívá své dosavadní příjmení. Změny lze dosáhnout jen dle § 72 an. zákona o matrikách. O této možnosti byla žalobkyně několikrát informována, nicméně ji odmítala. K tomuto kroku nechtěla přistoupit, neboť by se jí změnilo příjmení od narození, což

---

⁹⁹ § 21 odst. 1 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění zákona č. 396/2012 Sb.

považovala za vyjádření neúcty ke své rodině. V dnešní době s ohledem na novelu provedenou zákonem č. 167/2012 Sb. v zákoně o matrikách je v § 73a uvedeno:

„U fyzických osob, které změny osobní stav a kterým byla povolena změna rodného příjmení, se povolená změna příjmení zapisuje v knize manželství nebo v knize partnerství, popřípadě v knize úmrtí v zápise úmrtí zemřelého manžela, popřípadě partnera.“¹⁰⁰

Tudíž se již změna neprovede v knize narození, jak se žalobkyně obávala, tím pádem v matričních dokladech zůstane zachována jedinečnost dané osoby, i když je nositelem více příjmení. Ale tato právní úprava se stala účinnou až později, kdy už bylo v tomto případě rozhodnuto.

Žalobkyně byla odlišně identifikována dle toho, zda se v danou chvíli nacházela ve Spolkové republice Německo – jako Ilona K. nebo v České republice – jako Ilona L. Proto docházelo k problémům při prokazování totožnosti v Německu, kdy u sebe neustále musela mít i doklad o uzavření registrovaného partnerství, což jistě ovlivňovalo její právo volného pohybu a pobytu. Jedná se o jedno ze základních práv EU, které je zakotveno ve Smlouvě o fungování Evropské unie.

„Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených ve Smlouvách a v opatřeních přijatých k jejich provedení.“¹⁰¹

Žalovaný však tuto evropskou úpravu při posuzování případu nepoužil. Vazba k evropskému právu je přitom dána tehdy, když státní příslušníci jednoho členského státu legálně pobývají na území jiného členského státu. Je proto nutné respektovat právo občana svobodně se pohybovat a pobývat na území Evropské unie, což spadá i na náš případ, kdy žalobkyně žije v Německu. Je tedy dán vztah k právu EU a kdy členský stát odmítl na základě vnitrostátního práva uznat příjmení svého občana, určené a zapsané podle práva druhého členského státu. A proto matriční úřad nesprávně vycházel pouze z vnitrostátního práva, ačkoliv byl povinen se zabývat i právem Evropské unie. Navíc na tuto skutečnost byl v průběhu řízení matriční úřad upozorněn veřejným ochráncem práv, který k danému případu sepsal zprávu, kde byly tyto argumenty zaznamenány. A není pochyb o tom, že po přistoupení České republiky k EU nelze setrvat jen na užívání vnitrostátních právních úprav.

---

¹⁰⁰ § 73a zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰¹ článek 21 Smlouvy o fungování Evropské unie v konsolidovaném znění, Úřední věstník Evropské unie C 326/47.

Závěrem můžeme sdělit, že žalovaný pochybil, když se nezabýval primárním právem EU a zamítl odvolání žalobkyně pouze s odkazem na vnitrostátní úpravu bez toho, aniž by se pozastavil nad obtížemi, které to žalobkyni způsobuje. Z těchto důvodů Krajský soud v Brně rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z dané judikatury vychází níže uvedená právní věta:

„Určení jména a příjmení, včetně případné změny příjmení (§ 72 a násl. zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení), podléhá pravomoci jednotlivých členských států, avšak i při výkonu této pravomoci je potřeba dodržovat právo EU, které nelze přehlédnout a jen na základě vnitrostátního práva odmítnout uznat změnu příjmení tak, jak bylo v důsledku vstupu do registrovaného partnerství určeno v jiném členském státě (zde ve Spolkové republice Německo). Matriční úřad proto pochybil, pokud takto postupoval a při zápisu, resp. opravě zápisu v knize registrovaného partnerství pomínil, že rozdíl v příjmení žalobkyně – podle toho, zda se nachází v České republice nebo ve Spolkové republice Německo – pro ni představuje překážku volného pohybu v rámci EU, kterou je možno akceptovat pouze za předpokladu, že by se zakládala na objektivních důvodech a byla přiměřená ve vztahu k legitimně sledovanému cíli.“¹⁰²

Z daného případu usuzujeme, že k žádané změně příjmení došlo automatickým způsobem, nikoli cestou dle zákona o matrikách. Evropské právo totiž považuje společné příjmení za automatické.

Mohlo by se jednat o průlomové rozhodnutí ohledně aktuální otázky změny příjmení v důsledku uzavření registrovaného partnerství, které by nezpůsobovalo zbytečné starosti těm, kteří se tohoto institutu chtějí domáhat. I když se na první pohled zdá tento případ jako ojedinělý, osobám v registrovaném partnerství by mohl zjednodušit proces změny příjmení jako je tomu u uzavírání manželství. V současném systému si lidé, kteří vstoupí do partnerství musí nechat udělat nový občanský průkaz dvakrát – jednou po uzavření registrovaného partnerství a pak podruhé při změně příjmení.

5.2. Judikatura ohledně registrovaného partnerství

Dne 14. června 2016 přijalo plénum Ústavního soudu České republiky náleží týkající se možnosti osvojení osobou, která žije v registrovaném partnerství. Tímto nálezem Ústavní soud zrušil ustanovení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství, které ustanovovalo, že

---

¹⁰² Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 30 A 128/2011 (3029/2014 Sb. NSS).

„trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.“¹⁰³ Nicméně zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, připouští výjimečně osvojení i jinou osobou než manželem či oběma manžely. Žádné omezení ohledně sexuální orientace občanský zákoník nestanovuje. Lze proto připustit, že i osoba homosexuální orientace se může bez problémů stát osvojitelem. Před zrušením ustanovení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství tedy platilo, že pokud by žadatel s homosexuální orientací v té době nežil v registrovaném partnerství, mohl by o osvojení požádat. Ale pokud již byla takováto osoba v registrovaném partnerství, platil zákaz osvojení dítěte již z tohoto titulu, aniž by byly posuzovány další okolnosti. Ústavní soud proto řešené ustanovení zákona o registrovaném partnerství zrušil, neboť dle něj se jednalo o zásah do lidské důstojnosti a o porušení práva na ochranu soukromého života osob žijících v registrovaném partnerství. Mimo to Ústavní soud v tomto nálezu opět připomenul, že neexistuje základní právo na osvojení dítěte. Tudíž se i nadále považuje manželský pár při osvojení dítěte za plně ústavně konformní preferenci. Tato preference mimo jiné odpovídá i rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva.¹⁰⁴

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2018, č. j. 8 As 230/2017-41 řešil otázku uznání stejnopohlavního manželství uzavřeného v cizině. Stěžejní otázkou bylo, zda správní orgány České republiky postupovaly správně, pokud neprovedly zápis stejnopohlavního manželství žalobců uzavřeného v Nizozemsku do zvláštní matriky. Česká legislativa pod pojem manželství přiřazuje jen svazek muže a ženy, tudíž zejména z tohoto důvodu nemohlo být žalobcům vyhověno při jejich žádosti o zápis do zvláštní matriky. Žalobci se domáhali zápisu stejnopohlavního manželství, nicméně této žádosti nemohlo být vyhověno a žalobcům byla nabídnuta možnost zapsání registrovaného partnerství. Avšak žalobci tuto variantu nepřijali, neboť registrované partnerství není na stejné úrovni jako manželství. Žalobci podřadili zahraniční stejnopohlavní manželství pod ustanovení § 67 či § 47 zákona o mezinárodním právu soukromém. Z dané judikatury vyplývá skutečnost, že v zahraničí mohou osoby uzavřít stejnopohlavní manželství, nicméně nemůže být zatím uznáno na území České republiky, neboť stávající právní předpisy neupravují otázku uzavírání stejnopohlavního manželství, proto jim mohl správní orgán nabídnout jen zápis registrovaného partnerství. Sám Evropský soud pro lidská práva konstatuje, že dokud členské státy nedojdou konsenzu ohledně

---

¹⁰³ § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění Nálezu č. 234/2016 Sb.

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15 (N 110/81 SbNU 729).

problematiky manželství párů stejného pohlaví, nemůže ani on do vnitrostátních poměrů jednotlivých členských států zasahovat.¹⁰⁵

Problematikou registrovaného partnerství se taktéž zabývá Evropský soud pro lidská práva. Pro mou práci jsem vybrala případ Ratzénböck a Seydl proti Rakousku, stížnost č. 28475/12. V této záležitosti měli mezi sebou stěžovatelé, muž a žena žijící v Linci, stabilní partnerský vztah. Svůj vztah se rozhodli na začátku roku 2010 stvrdit, a proto podali v Linci žádost o uzavření registrovaného partnerství. Stěžovatelé mezi sebou chtěli uzavřít partnerství, nikoliv manželství, neboť pro ně nepředstavovalo vhodnou volbu. Vybrali si pro své soužití registrované partnerství, jelikož je mnohem modernější a volnější než tradiční manželství mezi mužem a ženou. Nicméně starosta stěžovatelům jejich žádost zamítnul, protože v rakouských právních předpisech je registrované partnerství výlučně vyhrazeno pro osoby stejného pohlaví. Stěžovatelé zákonnou podmínku tedy nespĺňovali, pokud chtěli registrované partnerství uzavřít jako osoby rozdílného pohlaví.¹⁰⁶

Ve výše zmíněných a popsáných případech vidíme, že každá země se staví k otázce registrovaného partnerství či stejnopohlavnímu manželství jinak. I když je v některých zemích světa zákonem upraven institut stejnopohlavního manželství, nebudou si ho moci občané České republiky posléze nechat zapsat do zvláštní matriky, jelikož tento pojem není na našem území doposud uzákoněn.

5.3. Zákon o registrovaném partnerství de lege ferenda

Již před třemi lety (13. 6. 2018) byl návrh skupiny poslanců na vydání zákona, kterým se mění znění zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, předložen dolní komoře. Dne 29. 4. 2021 Poslanecká sněmovna projednala tento návrh v prvním čtení a přikázala jej k projednání výborům. V současné době se návrh na novelizaci občanského zákoníku nachází ve druhém čtení v obecné rozpravě. Hlavním cílem navrhované novely je, aby i osoby stejného pohlaví mohly uzavírat manželství a to za rovnocenných právních podmínek jako manželé podle platné právní úpravy.

Základní myšlenkou navrhované právní úpravy je poskytnout stejnopohlavním párům a jejich dětem stejnou ochranu rodinného života, jako je zákonem poskytována manželům a jejich dětem, a tím zajistit rovné právní postavení obou institutů. Za tímto účelem se v občanském zákoníku změní definice manželství. Doposud do manželství mohli vstoupit

---

¹⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2018, sp. zn. 8 As 230/2017 (v databázi nssoud.cz).

¹⁰⁶ Rozsudek ze dne 26. 10. 2017, Ratzénböck a Seydl proti Rakousku, stížnost č. 28475/12 (v elektronické sbírce rozhodnutí).

pouze muž a žena, tudíž osoby opačného pohlaví, dle návrhu by to měli být jakkoliv dva lidé bez rozdílu pohlaví. Velkou inspirací je mezinárodní právo, podle něhož mají lesbické a gay registrované páry stejné právo na ochranu rodinného života jako partneři opačného pohlaví a stejné právo na ochranu s ním spojených hodnot, jakými jsou založení rodiny, výchova dětí a vzájemná péče.

K návrhu se připojuje dalekosáhlá důvodová zpráva, která odkazuje na české i zahraniční výzkumy a právní úpravy, na jejichž základě konstatuje, že rodiny stejnopohlavních párů jsou stejně vhodnými adepty a poskytují stejně vhodné prostředí pro výchovu dětí a jejich rozvoj. Dle zjištěných průzkumů nemá sexuální orinetace vliv na adaptaci a vývoj dítěte, a jsou tedy schopny naplnit účely manželství stejně jako heterosexuální páry. A proto neexistuje žádný legitimní důvod, proč by vedle sebe mělo stát manželství a registrované partnerství s rozdílným rozsahem práv a povinností vyplývajících z těchto institutů.

Dle předloženého návrhu je umožnit osobám stejného pohlaví uzavřít manželství na základě občanského zákoníku za stejných podmínek a se všemi právními důsledky z toho plynoucími, jako je tomu u osob opačného pohlaví vstupujících do manželského svazku. Součástí navrhované novely je pozbytí účinnosti zákona o registrovaném partnerství. V praxi by to znamenalo, že se vstupem v účinnost předmětné novely by nebylo možné již uzavírat nová registrovaná partnerství. Registrovaní partneři, kteří vstoupili před její účinností, by samozřejmě měli možnost uzavřít stejnopohlavní manželství bez povinností nejprve ukončit registrované partnerství (tento mezikrok by vypadnul), anebo setrvat v registrovaném partnerství. Stávající registrovaná partnerství mohou tedy nadále pokračovat a bude se na ně vztahovat právní úprava ve znění účinném před nabytím účinnosti tohoto zákona.

Navrhovaná novela občanského zákoníku se soustřeďuje do tří okruhů:

1. poskytnutí homosexuálním párům, kteří si přejí vstoupit veřejně do trvalého a státem uznaného svazku, stejnou důstojnost a stejný respekt, jakého požívají v současnosti páry opačného pohlaví,
2. odstranění nerovností v rovině nakládání s majetkem - společné jmění, v rovině důchodového - nárok na vdovský/vdovecký důchod a přechodu dalších dávek po úmrtí manžela, a další - možnost volby společného příjmení, pracovní volno v den konání svatby,

3. zrovnoprávnění dětí žijících v rodinách s rodiči stejného pohlaví tak, aby jejich vztah k druhému rodiči nebyl jen faktický, ale byl právně zakotven buď prostřednictvím společného osvojení, svěřením do společné pěstounské péče, či přiosvojením.¹⁰⁷

Novelizace občanského zákoníku má navrženou účinnost prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

Mimo jiné i Evropský parlament dne 13. září roku 2021 vyzval členské státy Evropské unie, aby uznávaly stejnopohlavní manželství nebo registrované partnerství uzavřená v jiných členských státech unie. Na tomto plenárním zasedání ve Štrasburku byla Evropská komise vyzvána, aby připravila právní předpisy k ochraně rodin tvořených páry stejného pohlaví. Cílem Evropské unie je nalezení jednotného postoje k uznávání stejnopohlavního manželství napříč státy. Nově vytvořené právní předpisy mají zaručit rodičům stejného pohlaví ochranu před diskriminací a právo volného pohybu.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ REDAKCE. Poslanecká sněmovna zahájila jednání o novele občanského zákoníku upravující manželství osob stejného pohlaví. *Právní rozhledy* [online databáze], 2021, č.10, s. I [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: [databáze beck-online.cz](#).

¹⁰⁸ NOVÁK, Pavel. *Uznávejte registrovaná partnerství uzavřená kdekoliv v unii, vyzval členské země europarlament* [online]. *irozhlas.cz*, 14. 9. 2021 [cit. 28. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/lgbt-registrovane-partnerstvi-manzelstvi-eu-evropsky-parlament_2109141433_ako

6. Případy z matričních úřadů

V této části mé diplomové práce jsem se s dotazy ohledně změny příjmení při uzavření registrovaného partnerství obrátila na matriky ve Zlínském a Olomouckém kraji. Nebudu lhát, s covidovou dobou se jednalo celkem o nelehký úkol, neboť mnoho úředníků nemělo čas, aby mi požadované informace poskytnuli nebo se mými dotazy vůbec nezabývali. Nicméně se naštěstí našli i tací, kteří mi v problematice změny jména a příjmení byli nápomocni, za což jsem neskutečně vděčná.

Matričním úřadům jsem položila celkem tři otázky a to:

1. Zda by mi mohli být poskytnuty informace o případech, kdy občané v daném místě o změnu příjmení v důsledku uzavření registrovaného partnerství žádají.
2. Jestli mi mohou zaslat anonymizovanou verzi rozhodnutí správního řízení při změně příjmení po uzavření registrovaného partnerství.
3. Požádala jsem o statistiky využití institutu změny jména a příjmení.

Z časového hlediska se jednalo o roky 2017, 2018 a 2019. Rovněž jsem se zajímala o to, jaký důvod nejčastěji v žádostech při povolení změny příjmení v důsledku s registrovaným partnerstvím zaznamenávají.

S žádostmi o poskytnutí výše zmíněných údajů jsem se obrátila na matriční úřady v Olomouckém a Zlínském kraji, konkrétně se jednalo o města Olomouc, Prostějov, Přerov, Zlín, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Vizovice, Luhačovice, Otrokovice. Ne ve všech případech se ke mně dostala od respondentů odpověď.

K první zmiňované otázce jsem nejčastěji získala odpověď, že si nevedou konkrétní statistiky, jestli se změna příjmení provede při uzavření registrovaného partnerství nebo jen z libovůle žadatele. Na menších matrikách k těmto změnám nedochází často, tudíž v oslovených letech tam dohromady proběhla jedna nebo dvě požadované změny příjmení po uzavření registrovaného partnerství, a tak tomu konkrétně bylo v Uherském Brodě. Oslovené matriční úřady ve Vizovicích, Uherském Hradišti a Luhačovicích žádnou změnu příjmení s kýženým důvodem ve svých spisech nezaznamenávají mezi lety 2017 a 2019. Nejvíce sdílným byl v tomto ohledu matriční úřad ve Zlíně. Co se týká správních řízení ve věci změny příjmení po uzavření registrované partnerství, tento úřad zpracovával takové změny za uvedené období (2017 až 2019) jen dvě, kdy žadatel či žadatelka měli trvalý pobyt ve Zlíně. Je nutno upřesnit, že registrované partnerství se může uzavírat u kteréhokoli matričního úřadu, ale žádost o změnu příjmení se posléze podává u matričního úřadu dle místa trvalého pobytu žadatele. To znamená, že daný matriční úřad ve Zlíně tyto správní řízení nevede, pouze potom zapíše změnu

příjmení na základě rozhodnutí jiných úřadů do matriční knihy. Pakliže si to shrneme, na zlínském matričním úřadě jsou vedena jen dvě správní řízení ve změně příjmení v důsledku uzavření registrovaného partnerství, ale podle rozhodnutí jiných úřadů je těchto změn zapisovaných mnohem více. Nicméně o těchto zápisech se statistiky nevedou.

Oslovené matriční úřady se ještě ve své praxi nesetkaly s tím, že by byla žádost o povolení příjmení po uzavření registrovaného partnerství zamítnuta, vždy bylo požadované žádosti vyhověno. Vzhledem k tomu, že při vstupu do registrovaného partnerství nemohou partneři učinit dohodu o společném příjmení, tak hlavním důvodem jejich žádosti bývá, že si žadatelka či žadatel přeje užívat příjmení svého partnera nebo partnerky. Tento důvod je vážným důvodem pro změnu příjmení, a proto se nevyskytují případy, kdy by byla žádost zamítnuta. I kdyby k této možnosti došlo, žadatel by stále mohl využít odvolání proti rozhodnutí, kde by jeho žádost byla s velkou pravděpodobností povolena.

K otázce číslo 2 bylo obtížné získat podklady. Od všech dotazovaných matrik kromě jedné jsem získala vždy velmi obdobnou odpověď. Tím bylo, že z důvodu ochrany osobních údajů (GDPR) nelze získat požadovaná rozhodnutí ani v anonymizované verzi. Součástí správního řízení i samotného rozhodnutí jsou citlivá data, zdůvodnění a jiné důležité údaje, které jsou osobního charakteru. Anonymizací osobních údajů se citlivý charakter správního řízení neodstraní. Nicméně obdržela jsem dvě anonymizovaná rozhodnutí v dané věci od matričního úřadu v Olomouci, která jsou obsažena v příloze č. 4 diplomové práce.

V prvním příloženém rozhodnutí z roku 2019 žadatel požádal o změnu svého dosavadního příjmení z důvodů neshod s rodinou. Jeho otec, po kterém nosí příjmení, je už delší dobu mrtev. Jako další důvod uvedl plánované uzavření registrovaného partnerství se svým partnerem, s nímž se dohodli na novém společném příjmení. Jednotné příjmení chtěli mít zejména pro cesty do zahraničí. Žádosti bylo vyhověno, neboť obsahovala vážné důvody kvůli kterým se změna příjmení povoluje.

V rozhodnutí z roku 2018 žadatelka uzavřela s partnerkou registrované partnerství, se kterou chtěla užívat stejné příjmení. Matriční úřad opět rozhodl ve prospěch žadatelky, jelikož se jedná o vážný důvod. Jak jsem už vícekrát zmiňovala, registrovaní partneři nemají možnost uzavřít dohodu o společném příjmení jako je tomu u manželů. Tudíž je tento důvod vždy posouzen jako vážný a nic nebrání tomu, aby nebyla žádost povolena.

Žadatelé, kterým byla žádost o změnu povolena, jsou povinni do patnácti pracovních dnů po nabytí právní moci rozhodnutí požádat o vydání nového občanského průkazu.¹⁰⁹ Každé

---

¹⁰⁹ § 14 odst. 1 písm. d) bod 8 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

rozhodnutí správního řízení rovněž obsahuje poučení o možnosti podání odvolání k příslušnému krajskému úřadu.

K poslední výše uvedené otázce jsem informace zaznamenala do přehledných tabulek dle matričních úřadů, které mi dané údaje poskytnuly. Nicméně musím podotknout, že ne všechny matriky si záznamy rozdělují do různých podkategorií, některé mají jen celkové počty změn jmen a příjmení, jiné mají naopak údaje specifitější. Požadované statistiky mi obstaraly matriční úřady z Olomouce, Přerova a Zlína.

Změna jména a příjmení – matriční úřad Olomouc					
rok	2015	2016	2017	2018	2019
počet	67	77	87	88	86

Jak můžeme vidět ze statistik z Olomouce, nezdá se, že by se využití institutu změny jména a příjmení snižovalo. Dle vyřízených žádostí usuzujeme, že je využití mezi lidmi stále v oblibě a čísla se drží na skoro stejných hodnotách. Avšak z této tabulky nevyčteme kolik žádostí se týká čistě jen změn jména nebo příjmení.

Změna jména a příjmení – matriční úřad Přerov							
Rok	Změny celkem	Změna jména	Změna příjmení	Změna jména a příjmení	Změna nezletilé/mu	Transexualismus	Zamítnuto
2017	14	3	10	1	3	0	0
2018	21	3	12	6	2	3	0
2019	25	2	21	2	4	3	0

Statistiky z Přerova jsou o mnoho podrobnější, neboť jsou zde rozebrány různé podkategorie. Jak si můžeme všimnout, ani oni nerozlišují změnu příjmení po uzavření registrovaného partnerství od ostatních změn. Nicméně si zde můžeme ukázat, že změna příjmení převažuje nad změnou jména. Dle mého osobního názoru to přisuzuji hlavně tomu, že si lidé na své křestní jméno postupem času zvyknou. Ale u příjmení je to jiné, jestliže ho nosíme po majiteli, se kterým nemáme dobré osobní vztahy, tak to může být pro dotyčného utrpením s ním sdílet jedno příjmení. Tudiž vyšší oblíbenost u změny příjmení je na místě. Jak už bylo avizováno nestává se, že by žádost nebyla povolena. Tento údaj si můžeme ověřit i v přiložené tabulce, kde za požadované období nebyla ani jedna žádost zamítnuta. Z tabulky rovněž

dovozujeme, že v dnešní době není neobvyklé si změnit pohlaví a v důsledku toho zažádat o neutrální jméno či jméno a příjmení odpovídající novému pohlaví. V kolonce transexualismu jsou zaznamenány změny bez ohledu na to, zda byla léčba teprve započata (získává neutrální jméno) nebo zda je léčba již dokončena (jméno a příjmení v přechýleném tvaru pro ženské či mužské pohlaví).

Změna jména a příjmení – matriční úřad Zlín		
Rok	Změna příjmení	Uzavření registrovaného partnerství
2017	3	5
2018	3	11
2019	3	6

Z matričního úřadu ve Zlíně jsem bohužel celkové statistiky nezískala. K dispozici mám jen počty přijatých žádostí při změně příjmení, ve kterých jsou obsaženy i změny po uzavření registrovaného partnerství. Jak již bylo zmíněno výše, u zlínského matričního úřadu zaznamenávají dvě správní řízení za období 2017 až 2019 při změně příjmení po uzavření registrovaného partnerství. V tabulce vidíme počty uzavřených partnerství za vymezené období. Tudíž z toho lze usuzovat, že bylo uzavřeno více registrovaných partnerství než kolik žádostí bylo podáno. Nicméně také víme, že žádost o povolení změny příjmení po uzavření registrovaného partnerství musí žadatel podávat u matričního úřadu dle svého trvalého bydliště. Avšak zápisů nových příjmení do matričních knih mohlo být provedeno mnohem více a to na základě rozhodnutí jiných matričních úřadů, ale tyto informace si matriky neuchovávají. Matriky si zaznamenávají pouze počty správních řízení, které probíhají u nich samotných.

Shrneme-li to, využití institutu změny jména a příjmení je u lidí stále v oblibě a neupadá do pozadí. Rovněž můžeme říci, že žádosti o povolení změny příjmení převládají nad těmi o změnu jména, což je nejspíše logické. Fyzická osoba si teoreticky častěji za svůj život změní své příjmení, protože ho nechce sdílet s tou osobou, se kterou nemá zrovna ukázkové vztahy. Může se jednat o případy po rozvodu manželství, v rozhádaných rodinách a jistě bychom vymysleli i další možné důvody. Je škoda, že si matriční úřady nevedou jednotlivé změny příjmení, které žadatelé podávají po uzavření registrovaného partnerství. Mohli bychom tím pádem zjistit, jak je tato změna partnery využívána. Nicméně těchto počtů se můžeme maximálně jen domýšlet, ale osobně si myslím, že by tato čísla nedosahovala vysokých hodnot. I když se uzavírání registrovaného partnerství v posledních letech stalo v České republice

obvyklým, stále partnery od případného dosažení společného příjmení odrazuje mnoho zařizování. Rovněž musíme zmínit, že na matričních úřadech ve větších městech je podaných žádostí podstatně více než na menších matrikách. A myslím si, že nemusíme uvádět i fakt, že na některých matričních úřadech se za celou dobu nesetkají s jedinou žádostí o povolení změny příjmení po uzavření registrovaného partnerství. Tak i tak je to vždy velmi individuální záležitostí.

Závěr

Jméno a příjmení, jak již bylo v mé diplomové práci vícekrát zmiňováno, patří k nejvýznamnějším identifikačním znakům každé fyzické osoby, které užívá po celou dobu svého života. Právní normy stanovují limity pro volbu jména a příjmení. Škála výběru jména pro dítě je obrovská, neboť lze vybrat z křestních jmen českého i cizího původu a další nová jména neustále nabývají. U volby příjmení jsou možnosti více omezeny. Příjmení totiž představuje vazbu jedince ke konkrétní rodině, během života může dojít k jeho změně na základě uzavření manželství, při rozvodu či osvojení dítěte, apod.

Moje diplomová práce byla zejména zaměřena na změnu jména a příjmení. Náležitosti těchto změn jsou obsaženy v zákoně o matrikách. Tuto úpravu hodnotím jako dostačující, neboť všechny potřebné informace, jež jsou zapotřebí ke změně jména či příjmení zde nalezneme. Podmínky pro změnu křestního jména jsou benevolentní, jelikož jméno si můžeme změnit na kterékoliv existující a navíc musí splňovat náležitosti jako u výběru jména (ne jména zdobnělá, zkomolená, domácká). Ohledně změny příjmení taková volnost není, jelikož pro jeho změnu musí existovat vážné důvody.

Já osobně největší problém vidím v nedostatečné úpravě týkající se registrovaných partnerů. Doposud registrovaným partnerům není umožněno užívat společné příjmení po uzavření registrovaného partnerství, jako je tomu u manželů. Zastávám názor, že úprava možností volby příjmení partnerů by měla být totožná s úpravou příjmení manželů. Aktuální právní norma umožňuje partnerům dosáhnout společného příjmení jedině podáním žádosti o změnu příjmení jednoho partnera na příjmení druhého partnera. Nicméně u podání tohoto požadavku je potřeba zaplacení správního poplatku ve výši 1000 Kč. Tento fakt by se možná v dohledné době mohl změnit, neboť je prodiskutována novela zákona o matrikách. V ní je navrhováno, aby byla změna příjmení registrovaných partnerů osvobozena od poplatku. Myslím si, že by to trochu situaci zlepšilo, ale stále se bude muset podávat žádost o povolení změny. Ovšem nebude možné dosáhnout společného příjmení ihned po uzavření registrovaného partnerství. Domnívám se, že v České republice nebude nikdy na homosexuální sezdané páry hleděno stejně jako na heterosexuální sezdané páry. Možným důvodem, který by podpořil můj zmíněný názor, je skutečnost, že velká část občanů jsou křesťanského vyznání. Za pár považují osoby opačného pohlaví, tj. muže a ženu.

Závěre bych se chtěla pokusit odpovědět na stanovenou otázku ze začátku psaní mé diplomové práce, zda by nebylo vhodné v zákonu o registrovaném partnerství udělat změnu ohledně ustanovení příjmení po uzavření partnerství či je tato úprava dostatečná a pro občany

vyhovující. Nejjednodušším řešením by bylo ustanovení možnosti společného příjmení před uzavřením partnerství pomocí prohlášení obou partnerů. Díky této změně bychom předešli podáváním žádostí o povolení změny příjmení u těchto dotčených osob. Tímto krokem bychom o trochu více zrovnoprávnili manželství a registrované partnerství. Nicméně nemyslím si, že by se tato domněnka stala někdy skutečností. Nadějí pro zlepšení může být jedině již výše zmiňovaná navrhovaná novela zákona o matrikách, která by osvobodila žádost o povolení změny příjmení po uzavření registrovaného partnerství od správního poplatku. Jsem toho názoru, že i tento krůček by páry stejného pohlaví uvítaly s otevřenou náručí. Neznamenaloby to sice okamžité užívání společného příjmení po vstupu do partnerství, ale byl by zde viditelný pokrok. Registrovaní partneři by tento vstřícný krok, osvobození od poplatku ve výši 1000 Kč, mohli vzít jako šanci, že by jednoho dne stačilo pouhé prohlášení partnerů o užívání jednotného příjmení u matričního úřadu.

Jednou z možností pro zlepšení a zrovnoprávnění práv a povinností homosexuálních sezdáných párů spatřuji ve schválení projednávané novely občanského zákoníku, která by měla uzákonit definici stejnopohlavního manželství. Po této novelizaci by se změna příjmení po uzavření manželství prováděla automaticky. Odpadlo by tedy podávání žádostí na změnu příjmení u příslušných matričních úřadů. Homosexuální sezdané páry by se tedy mohly dočkat stejných práv a povinností, jaké mají nyní heterosexuální manželské páry.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentáře:

- GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, Petra a MORÁVKOVÁ, Jitka. *Statusové věci občanů*. Praha: ASPI, 2009, 564 str.
- HENYCH, Václav. *Zákon o matrikách s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 352 str.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: Zákon o registrovaném partnerství: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 558 str.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975). Komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2020, 1256 str.
- KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* 4. vydání. Praha: Academia, 2006, 652 str.
- KNAPPOVÁ, Miloslava. *Naše a cizí příjmení v současné češtině*. Liberec: TAX AZ KORT, 2002, 256 str.
- KLAUS, Václav. *Registrace partnerství: Pokrok nebo nezodpovědné riziko?* Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, str. 88.
- MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IV. § 655–975*. Praha: Leges, 2016, 2064 str.
- MOLDANOVÁ, Dobrava. *Naše příjmení*. 4. vydání. Praha: Agentura Pankrác, 2015, 230 str.
- MOTEJL, Otakar a VALÁŠEK, Miloš. *Matriční úřady – Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv, 2008, 134 str.

Články v odborných časopisech:

- C. H. BECK. Souhlas dítěte se změnou jména. *Právní zpravodaj* [online databáze], 2020, č.90 [cit. 24. 5. 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- KODRIKOVÁ, Zuzana. Jméno jako identifikační znak fyzických osob II. *Právo a rodina*, 2004, č. 12, str. 18 - 20.
- MACHÁČKOVÁ, Lenka. Pravidla pro určení i změnu příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2002, č. 1, str. 8.

- MIKULE, Vladimír. Základy statusových práv v právu veřejném a přehled jejich současné úpravy. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, str. 262.
- REDAKCE. Určení a změna jména a příjmení dítěte. *Právo a rodina*, 2009, č. 1, str. 20 – 22.
- REDAKCE. Poslanecká sněmovna zahájila jednání o novele občanského zákoníku upravující manželství osob stejného pohlaví. *Právní rozhledy* [online databáze], 2021, č.10, s. I [cit. 27. 5. 2021]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

Právní předpisy:

- Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 61/1918 Sb., jímž se zrušují šlechtictví, řády a tituly, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/1998 Sb., o sjednání Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 401/2012 Sb.
- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění zákona č. 396/2012 Sb.
- Smlouva o fungování Evropské unie v konsolidovaném znění, Úřední věstník C 326/47, 26. 10. 2012.
- Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura:

- Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 30 A 128/2011 (3029/2014 Sb. NSS).
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15 (N 110/81 SbNU 729).
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. května 2018, sp. zn. 8 As 230/2017 (v databázi nssoud.cz).
- Rozsudek ze dne 26. 10. 2017, Ratzenböck a Seydl proti Rakousku, stížnost č. 28475/12 (v elektronické sbírce rozhodnutí).

Internetové zdroje:

- ČTK. *Příjmení s -ová, nebo bez. Zeman podepsal, od příštího roku si lze vybrat* [online]. iDnes.cz, 8. 7. 2021 [cit. 28. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/prijmeni-ova-vyber-muzsky-tvar-novela-podpis.A210708_165211_domaci_baky
- KEMÉNYOVÁ, Zuzana. *Kocáb chce registrovaným povolit adopci* [online]. Hospodářské noviny, 29.1.2010 [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <http://lgbt.poradna-prava.cz/aktuality/archiv-aktualit.html>
- NOVÁK, Pavel. *Uznávejte registrovaná partnerství uzavřená kdekoliv v unii, vyzval členské země europarlament* [online]. irozhlas.cz, 14. 9. 2021 [cit. 28. 10. 2021]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/lgbt-registrovane-partnerstvi-manzelstvi-eu-evropsky-parlament_2109141433_ako
- SMEJKAL, Petr. *Výročí: 17. května 1990 byla ze seznamu duševních poruch vyškrtuta homosexualita* [online]. ZOOMmagazin.cz, 17.5.2021 [cit. 28.10.2021]. Dostupné z: <https://zoommagazin.iprima.cz/vyroci/homosexualita-neni-nemoc>

Ostatní:

- Sněmovní tisk 201/0 k návrhu novely občanského zákoníku včetně důvodové zprávy [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR [cit. 28. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=201&CT1=0>
- Žádost o změnu jména a příjmení (zletilí) [online]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/file/1118977/Zadost_o_zmenu_jmena_nebo_prijmeni_zletili.pdf

Shrnutí

Diplomová práce má název „Změna jména a příjmení s důrazem na registrované partnerství.“ Diplomová práce se zaměřuje hlavně na institut změny příjmení při uzavření registrovaného partnerství. Cílem práce je podat ucelený pohled na problematiku procesu změny jména a příjmení a zhodnocení její úpravy v zákoně. Práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola se zabývá charakteristikou pojmu registrovaného partnerství. Druhá a třetí kapitola vymezuje právní úpravu institutu jméno a příjmení. Čtvrtá kapitola je věnována procesu změny jména a příjmení. Jsou zde vyjmenovány náležitosti jednotlivých žádostí pro tyto změny. V páté kapitole je rozebrána stěžejní judikatura k danému tématu. Poslední kapitola je zaměřena na reálné případy z matričních úřadů v Olomouckém a Zlínském kraji.

Summary

The topic of thesis is "Change of name and surname focusing on registered partnership." The diploma thesis focuses mainly on the institute of change of surname at the conclusion of a registered partnership. The aim of the thesis is to provide a comprehensive view of the process of changing the name and surname and the evaluation of its regulation in law. The thesis is divided into six chapters. The first chapter deals with the characteristics of the concept of registered partnership. The second and third chapters define the legal regulation of the institute name and surname. The fourth chapter is devoted to the process of changing the name and surname. The requirements of individual applications for these changes are listed here. The fifth chapter discusses the major case law on the topic. The last chapter is focused on real cases from registry offices in the Olomouc and Zlín regions.

Klíčová slova

Jméno, Příjmení, Registrované partnerství, Změna jména a příjmení, Žádost o změnu jména a příjmení, Proces změny jména a příjmení, Změna příjmení při uzavření registrovaného partnerství, Poplatky při změně jména a příjmení

Keywords

Name, Surname, Registered partnership, Change of name and surname, Request for change of name and surname, Process of change of name and surname, Change of surname at conclusion of registered partnership, Fees for change of name and surname

Přílohy

Příloha č. 1

ČESKÁ REPUBLIKA
DOKLAD
O REGISTROVANÉM PARTNERSTVÍ

v knize registrovaného partnerství matričního úřadu .....

kraj .....

ve svazku ..... roč. .... list ..... poř. č. ....

Místo prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství		
Den, měsíc, rok prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství		
	partner/ka	partner/ka
Jméno(a) a příjmení, popř. rodná příjmení		
Den, měsíc, rok a místo narození, okres/stát		
Rodné číslo		
Osobní stav		
Jméno(a) a příjmení, popř. rodná příjmení rodičů		
Poznámka		

V .....

dne .....

jméno, příjmení a podpis matrikáře

Číslo účtovatelského tiskopisu: P 000000

PANTONE 280 U

Zdroj: vzor 20 Přílohy č. 2 k Vyhlášce Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Žádost o změnu jména nebo příjmení
(zletili)

Žádám o povolení změny svého jména – příjmení*

jméno (popř. jména) a příjmení .....

rodné příjmení .....

rodné číslo ....., státní občanství .....

datum a místo narození .....

poslední trvalé bydliště v České republice .....

.....

adresa, kam má být doručeno rozhodnutí o žádosti .....

.....

doklad totožnosti OP, CD č. .... vydán kým ..... dne .....

na nové jméno – příjmení* .....

Odůvodnění žádosti: (v případě nedostatku místa pokračujte na druhé straně)

Zdroj: dostupné na webové stránce:

https://www.mzv.cz/file/1118977/Zadost_o_zmenu_jmena_nebo_prijmeni_zletili.pdf

**POTVRZENÍ
O UKONČENÍ LÉČBY PRO ZMĚNU POHLAVÍ**

Název a sídlo poskytovatele zdravotních služeb, u kterého byla ukončena léčba pro změnu pohlaví	
Údaje o fyzické osobě, u které byla ukončena léčba pro změnu pohlaví	
Jméno, popř. jména	
Příjmení	
Rodné příjmení	
Den, měsíc a rok narození	
Místo a okres narození (u osoby, která se narodila v cizině, místo a stát)	
Rodné číslo	
Pohlaví po provedené změně	
Datum ukončení změny pohlaví	

Datum vystavení potvrzení

Razítko poskytovatele zdravotních služeb,
u kterého byla ukončena léčba pro změnu pohlaví

Jméno, příjmení a podpis oprávněné osoby“.

Zdroj: příloha č. 6 Vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

M A G I S T R Á T
M Ě S T A O L O M O U C E

Čj.:

V Olomouci dne XXX.2019

Pan
XXX
XXX
Olomouc

ROZHODNUTÍ

Magistrát města Olomouce jako příslušný matriční úřad podle ustanovení § 74 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“), rozhodl na návrh pana XXX, nar. XXX, trvale bytem XXX, podaný dne XXX.2019, o povolení změny jeho příjmení, v řízení provedeném podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, takto:

Žádosti pana XXX se v souladu s ustanovením § 72 zákona o matrikách

vyhovuje a povoluje se,

aby ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí užíval příjmení

XXX.

Odůvodnění:

Podáním žádosti pana XXX o povolení změny jeho příjmení bylo zahájeno správní řízení v této věci. Žádost obsahovala náležitosti podle ustanovení § 75 zákona o matrikách, byla doložena rodným listem. Údaje o místě trvalého pobytu, státním občanství a rodinném stavu byly prokázány občanským průkazem a ověřeny v informačním systému evidence obyvatel.

Žadatel žádá o změnu svého příjmení XXX na příjmení XXX. Zdůvodňuje svoji žádost tím, že má celoživotní neshody s rodinou a jeho otec, po kterém nese příjmení, je od roku 2001 mrtev. Žadatel uvádí, že chce ještě letos s přítelem vstoupit do registrovaného partnerství a nad výběrem nového společného příjmení přemýšleli téměř rok. Příjmení XXX vybrali s ohledem na časté cestování do zahraničí. Žadatelův partner požádal o změnu svého příjmení v místě svého trvalého bydliště. Z těchto důvodů žádá správní orgán o povolení změny svého příjmení XXX na příjmení XXX.

Matriční úřad na základě předložených dokladů a vlastního šetření konstatuje, že žadatel se narodil dne XXX v Olomouci a je zapsán v knize narození sv. XXX. V rodném listu, vydaném v Olomouci dne XXX, má žadatel uvedeno jméno a příjmení XXX. Jako rodiče jsou

Horní náměstí / 779 11 OLOMOUC
Česká republika
Tel.: 583 513 111
www.olomouc.eu

Bankovní spojení:
Česká spořitelna Olomouc
č. n. 27 – 1801731369 / 0800
IČO: 00299308

v matričním dokladu uvedeni otec XXX a matka XXX roz. XXX. Rodinný stav žadatele je svobodný. Na Magistrátu města Olomouce má žadatel podaný dotazník k registrovanému partnerství, do kterého by měl vstoupit dne XXX. Dne XXX.2019 podal žadatel na matričním úřadu Olomouc žádost o povolení změny svého příjmení XXX na příjmení XXX. Matriční úřad ověřil z veřejně dostupných zdrojů, že příjmení XXX v současné době v České republice užívá XXX občanů a přechýlenou podobu příjmení XXXová užívá XXX občanů, přičemž se příjmení vyskytuje v rámci celé ČR.

Matriční úřad posoudil všechny předložené podklady pro vydání rozhodnutí, zabýval se důvodem navrhované změny příjmení a z předložených podkladů dospěl k závěru, že jsou splněny všechny podmínky pro změnu příjmení žadatele. Žadatel uvádí, že si nepřeje užívat příjmení XXX kvůli neshodám s rodinou. Příjmení XXX si vybral se svým přítelem, se kterým bude vstupovat do registrovaného partnerství, kvůli častým cestám do zahraničí. Jedná se o příjmení existující v ČR, které lze zapsat do matriční knihy. Vzhledem k tomu, že při vstupu do registrovaného partnerství nemohou partneři učinit dohodu o společném příjmení, a žadatel a jeho partner si přejí užívat příjmení XXX, posoudil správní orgán důvod uváděný žadatelem jako vážný důvod pro změnu jeho příjmení. Proto rozhodl, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí. Správní orgán současně zapíše povolenou změnu příjmení do příslušné knihy narození.

Žadatel je povinen do 15 pracovních dnů po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí požádat o vydání nového občanského průkazu dle § 14 odst. 1, písm. d), bod 8 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení (převzetí) ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje, a to podáním učiněným u Magistrátu města Olomouce.

XXX
vedoucí odboru správních činností

Horní náměstí / 779 11 OLOMOUC	Bankovní spojení:
Česka republika	Česka spořitelna Olomouc
Tel.: 585 513 111	č. a. 27 – 1801731369 / 0800
www.olomouc.eu	IČO: 00299308

M A G I S T R Á T
M Ě S T A O L O M O U C E

Čj.:

V Olomouci dne XXX.2018

Paní
XXX
XXX
Olomouc

zastoupená zplnomocněným zástupcem
paní XXX

ROZHODNUTÍ

Magistrát města Olomouce jako příslušný matriční úřad podle ustanovení § 74 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“), rozhodl na návrh paní XXX, nar. XXX, trvale bytem XXX, zastoupenou zplnomocněným zástupcem paní XXX, nar. XXX, trvale bytem XXX, podaný dne XXX.2018, o povolení změny jejího příjmení, v řízení provedeném podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, takto:

Žádosti paní XXX se v souladu s ustanovením § 72 zákona o matrikách

vyhovuje a povoluje se,

aby ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí užívala příjmení

XXX.

Odůvodnění:

Podáním žádosti paní XXX o povolení změny jejího příjmení bylo zahájeno správní řízení v této věci. Žádost obsahovala náležitosti podle ustanovení § 75 zákona o matrikách, byla doložena rodným listem a dokladem o registrovaném partnerství. Údaje o místu trvalého pobytu a státním občanství byly prokázány občanským průkazem. Rodinný stav žadatelky byl ověřen v informačním systému evidence obyvatel.

Žadatelka žádá o změnu svého příjmení XXX na příjmení XXX. Zdůvodňuje svoji žádost tím, že uzavřela registrované partnerství a přeje si užívat příjmení své partnerky.

Matriční úřad na základě předložených dokladů a vlastního šetření konstatuje, že se žadatelka narodila dne XXX v XXX. V rodném listu, vydaném dne XXX v XXX, má uvedeno jméno a příjmení XXX, jako rodiče jsou uvedeni otec XXX a matka XXX roz. XXX. Žadatelka

Horní náměstí / 779 11 OLOMOUC
Česka republika
Tel.: 583 513 111
www.olomouc.eu

Bankovní spojení:
Česka spořitelna Olomouc
č. a. 27 - 1801731369 / 0800
IČO: 00299308

Stránka 1 z 2

vstoupila dne XXX v XXX do registrovaného partnerství s paní XXX. Do partnerství vstupovala žadatelka s příjmením XXX, což je její rodné příjmení. Žadatelka žádá správní orgán o povolení změny svého příjmení XXX na příjmení své partnerky XXX.

Matriční úřad posoudil všechny předložené podklady pro vydání rozhodnutí, zabýval se důvodem navrhované změny příjmení a z předložených podkladů dospěl k závěru, že jsou splněny všechny podmínky pro změnu příjmení žadatelky. Vzhledem k tomu, že při vstupu do registrovaného partnerství nemohou partneři učinit dohodu o společném příjmení, a žadatelka si přeje užívat příjmení své partnerky, posoudil správní orgán důvod uváděný žadatelkou jako vážný důvod pro změnu jejího příjmení. Proto rozhodl, jak je uvedeno ve výroku rozhodnutí. Správní orgán současně zapíše povolenou změnu příjmení do příslušné knihy registrovaného partnerství.

Žadatelka je povinna do 15 pracovních dnů po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí požádat o vydání nového občanského průkazu dle § 14 odst. 1, písm. d), bod 8 zák. č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možné podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení (převzetí) ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje, a to podáním učiněným u Magistrátu města Olomouce.

XXX

vedoucí odboru správních činností

Horní náměstí / 779 11 OLOMOUC
Česka republika
Tel.: 585 513 111
www.olomouc.eu

Bankovní spojení:
Česka spořitelna Olomouc
č. u. 27 – 1801731369 / 0800
IČO: 00299308

Stránka 2 z 2

Zdroj: matriční úřad Olomouc